

# OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

Terveydenhuoltolain 11 §:n mukaan kunnan on päätöksenteon ja ratkaisujen valmistelussa arvioitava ja otettava huomioon tehtävien päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Lisäksi lain 12 § edellyttää, että kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kankaanpään kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ”Kankaanpää 2025” -kaupunkistrategian 6.3.2017 pitämässään kokouksessa ja kaupunginstrategian mukaan ”Äly, taide ja hyvinvointi asuvat meillä”. Kuntalaisten hyvinvointi on nostettu keskeiseksi painopistealueeksi siten myös strategiassa, ja strategiassa on määritelty myös tarkemmin asukkaisten hyvinvoinnin tavoitteet, joihin hyvinvointikertomuksenkin tulee pohjautua.

Laaja hyvinvointikertomus on päätetty laatia käyttäen Kuntaliiton toimittamaa sähköistä hyvinvointikertomusohjelmaa, jonka tiedot pohjautuvat valtakunnallisiin tietokantoihin. Ohjelmasta on ollut saatavilla indikaattoreita, joista osa on tämän hyvinvointikertomuksen liitteenä. Indikaattorit eivät ole kaikilta osin täysin ajantasaisia, mutta hyvinvointikertomukseen otetut indikaattorit on pyritty valitsemaan siten, että niistä ilmenee asiakokonaisuuden kehityssuunta. Indikaattoreihin on valittu vertailukunniksi kokonsa ja sijaintinsa perusteella Huittinen, Eura, Ulvila ja Kauhajoki.

Laajaa hyvinvointikertomusta on laadittu yhteistyössä kaupungin ja Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymän (jälj. POSA) viranhaltijoiden kanssa. Vuoden 2017 hyvinvointityöryhmän jäsenet ovat:

Anna Vanhahonko, kaupunginsihteeri, pj. ja siht.

Jaana Männikkö, vt. kuntayhtymäjohtaja (POSA)

Tapani Santavirta, aikuispalvelujohtaja (POSA)

Ullamarja Kontiainen, vapaa-aikasihteeri

Heikki Kiviniemi, sivistysjohtaja

Elisa Laine, kaupungingeodeetti

Marja Vaajasaari, tekninen johtaja

Nimettyjen hyvinvointityöryhmän jäsenten lisäksi hyvinvointikertomukseen liittyviä tahoja on kuultu asianmukaisesti. Myös kaupunkistrategian laadinnassa, johon kaikkien hyvinvoinnin toimenpiteiden tulisi pohjautua, on strategialuonnos ollut asetettuna esille siten, että kaikilla kuntalaisilla on ollut mahdollisuus esittää siihen kommenttejaan.

## 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

### 1.1 Talous ja elinvoima

#### Talous

Vuoden 2015 tilikauden tulos oli + 293.837,90 euroa ja lisättyinä se edellisten kausien ylijäämiin on ylijäämä 825.040,30 euroa. Taseen ylijäämää oli vuoden 2015 lopussa 0,8 miljoonaa euroa. Vuoden

2015 tuloksen johdosta ei ollut tarpeen laatia kuntalain 65 §:n mukaista talouden tasapainottamisohjelmaa, mutta vuonna 2014 laadittu "toiminnan ja talouden tasapainottamisohjelma 2014 - 2017" jatkuu vielä vuoden 2017 loppuun. Vuosikate oli puolestaan +2,80 milj. euroa ja se ylitti poistojen määrän ja täytti kriteerin "tasapainossa oleva talous". Toiminnan ja investointien rahavirran keräytymä 5 vuodelta on kuitenkin ollut runsaasti negatiivinen, joka osoittaa, että menoja joudutaan kattamaan lainanotolla. Vuoden 2015 lopussa lainojen kokonaismäärä oli 34,382 miljoonaa euroa eli 2.920 euroa/asukas.

## **Väestö**

Merkittävin väestörakenteen muutos Suomessa ja koko Euroopassa on väestörakenteen vanheneminen. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa voimakkaasti samaan aikaan kun työikäinen väestö vähenee. Lasten ja nuorten osuudet pienenevät eikä syntyvyudessa ole odotettavissa merkittävää muutosta. Kuntakohtaisessa väestötarkastelussa kokonaismäärän muutoksen lisäksi olennaista on väestön ikärakenne. Tämä vaikuttaa merkittävästi palvelujen kysyntään ja tarpeeseen.

Kankaanpään väkiluku vuonna 2015 oli 11.769 ja muutos edellisestä vuodesta oli -1,0 %. Väestöstä alle 15-vuotiaita oli 14,9 % ja yli 64-vuotiaita 23,7 %. Syntyneiden enemmisyys, joka tarkoittaa elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotusta, oli -24. Myös kuntien välinen nettomuutto oli Kankaanpään osalta negatiivinen ja muuttotappioluku oli 113. Perheiden lukumäärä vuonna 2015 oli 3220 asuinkuntien määrän ollessa 5763.

Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhusten yhteenlasketun määrän suhdetta työikäisten määrään. Huoltosuhde lasketaan: (alle 15 vuotiaiden määrä + yli 65 vuotiaiden määrä) / 15 - 64 vuotiaiden määrä x 100. Tuloksena saadaan lasten ja vanhusten lukumäärä 100:aa työikäistä kohden. Väestön ikääntyessä ja elinajan kasvaessa huoltosuhde kasvaa. Vuodesta 1994 vuoteen 2014 huoltosuhde on kasvanut 48,9:stä 61,1 %:iin.

## **Työllisyys**

Vuonna 2015 Kankaanpäässä alueen työllisten lukumäärä oli 4.519 ja työllisyysaste 65,3 %. Työttömyysaste oli 14,3 %, joka nousi hieman verrattuna edelliseen vuoteen (13,6 %). Koko maahan (14,4 %) verrattuna Kankaanpään työttömyysaste on keskitasoa ja Satakuntaan (15,2 %) verrattuna hieman keskiarvoa parempi. Lukumääräisesti työttömiä oli 31.12.2015 yhteensä 772 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömiä työttömistä oli vuoden 2015 lopussa 148, kun vuonna 2014 vastaava luku oli 116.

## **1.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet**

### **Varhaiskasvatus, opetustoimi**

Päivähoidossa ja esiopetuksessa olevien lasten määrä on tarkastelukaudella jatkuvasti lisääntynyt, vaikka Kankaanpään väkiluku onkin laskenut (2016 syyskuussa 447 lasta). Päivähoidossa olevien lasten suhteellisen suuri määrä on asettanut haasteita päivähoitopaikkojen järjestämiseen. Vuosina 2015 ja 2016 tehtyjen selvitysten mukaan tavoitteeksi asetettiin pienten päiväkotiyksiköiden keskittäminen suurempaan yksikköön ja ryhmäperhepäivähoidosta luopuminen. Tarkastelukauden lopussa ryhdyttiin myös valmistelemaan päivähoidon palvelusetelin käyttöönottoa.

Kankaanpään perusopetuksen oppilasmäärä on ollut jo pitkään laskeva (syksyllä 2016 oppilaita 1 109). Lukio-opetuksen osaltakin nuorisoihkaluokat ovat aiempaa pienempiä (syksyllä opiskelijoita 271).

Kouluterveyskyselyn 2013 (v. 2015 tuloksia ei ole käytettävissä / kyselyn tulosten tallennus epäonnistui osittain) tuloksista ilmeni, että Kankaanpäässä yli 10 prosentilla 8. ja 9. luokkalaisista vastaa- jista ei ollut yhtään läheistä ystävää, määrä oli kaksi prosenttia suurempi kuin koko maassa ja Satakunnassa. Myöskin ylipainoisten ja tupakoivien nuorten osuus on ollut selvästi suurempi.

Koulukiusaamista 8. - 9.-luokkalaisilla nuorilla Kankaanpäässä ja Satakunnassa esiintyi koko maata runsaammin. Huumeidenkäyttöä esiintyi kuitenkin vähemmän. Liikunnan harrastus jäi alle tuntiin kolmasosalla ja koululounaan jättää syömättä niin ikään kolmannes. Liikunnan väheneminen on näkynyt osittain oppilaiden lisääntyneinä niska- ja hartiakipuina sekä päänsärkinä, myös koulu-uupumus on lisääntynyt.

Kankaanpään osalta ongelmalliseksi kouluterveyskyselyn 2013 mukaan on koettu koululääkärille ja koulupsykologin vastaanotolle pääsy. Tämä heijasti kaupungin vaikeuksia järjestää riittävästi erityisesti koulupsykologipalveluita. Vuoden 2014 syksystä palvelun saatavuutta on kuitenkin onnistuttu parantamaan.

Koulujen peruskorjausten myötä fyysiset työolot on koettu paremmiksi. Oppilaille tehty kysely fyysisestä työympäristöstä keväällä 2014 tukee myös tätä käsitystä, tosin melutasossa ja lämpötilassa on osin vielä puutteita. Tammi-helmikuussa 2016 arvioitiin osallisuutta ja vaikuttamista oppilaille ja huoltajille lähetetyssä kyselyssä. Kyselyn osa-alueiden keskiarvo oli 3,78/5. Koulut toimivat Kankaanpäässä avoimesti, vuorovaikutteisesti ja aktiivista osallistumista arvostavasti.

Keskeistä koulujen toiminnassa on ollut saadut valtionavustukset, joita on haettu aktiivisesti. Niiden avulla on mm. voitu ylläpitää ja kehittää kerhotoimintaa, pienentää ryhmäkokoja ja järjestää ammatillista täydennyskoulutusta. Uusien opetussuunnitelmien sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain myötä toimintatavat ja käytänteet ovat muuttuneet ja moniammatillinen yhteistyö, varhainen puuttuminen sekä ennaltaehkäisevä työskentely korostuu. Toiminnallisuuteen ja liikuntaan koulupäivien aikana kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota.

Toisen asteen opiskelijoista ammatillisen oppilaitoksen ja lukion opiskelijoiden erot ovat olleet merkittäviä. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden elämäntavat ovat merkittävästi paremmat kuin saman ikäisillä ammatillisessa oppilaitoksessa. Tilanne on samankaltainen kuin Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa.

Lukioikäisillä elämäntavat ovat muuttuneet terveellisemmiksi: liikunnan harrastus vapaa-ajalla on lisääntynyt ja humalahakuinen juominen vähentynyt. Lukio-opiskelun vaativuus ja koulutyön määrän lisääntyminen puolestaan on heijastunut opiskeluun liittyvinä vaikeuksina, väsymyksenä ja uupumuksena.

Uuden opiskelijahuoltolain myötä Kankaanpään Yhteislyseolla on opiskelijahuoltosuunnitelma ja käytössään opiskelijapsykologi ja kuraattoripalvelut.

### **PoSan Perhepalvelut**

Yksilökohtainen työ vie suurimman osan työajasta yläasteen kouluterveydenhuollossa. Yhteisölliseen työhön pitäisi enemmän pyrkiä. Moniammatilliseen ja sektorit ylittävään yhteistyöhön on panostettu (vrt. terveydenhuoltolaki/oppilashuoltolaki/sosiaalihuoltolaki). Hyvinvointiryhmässä syyslukukaudella on päivitetty turvallisuussuunnitelmaa sekä työstetty Pohjanlinnan koulun oppilashuoltosuunnitelmaa kaupungin perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelman pohjalta. Hyvinvointiryhmän painopistealueita on ollut oppilaiden osallisuuden lisääminen ja yhteisöllinen työ. Nuorten päihdekeskusteluja on käyty keväällä yläasteella kaksi ja syksyllä yksi. Kouluterveydenhuollon

osalta seuraavia kehityskohteita ovat liikuntaa edistävä MOVE ja oppilaitosympäristön ja yhteisön tarkastukset.

Ala-asteilla syyslukukausi 2015 on toteutunut tarkastusten osalta suunnitelmallisesti. 1.-luokkalaiset tarkastettiin jo kesällä. Yhdellä kyläkoululla on kerätty THL:n oirekyselyllä tietoa oppilaiden sisäilmaan liittyvistä oireista. Yhteenvedoa ei ole vielä saatu.

Sataedulla opiskeluhyvinvointiin kiinnitetään paljon huomiota moniammatillisessa yhteistyössä. Terveystenhoitaja on ollut mukana Nuorten asiakasyhteistyöryhmässä (ryhmä lopetettu valtakunnallisesti 5/15). Tällä hetkellä toimii nuorten palvelu- ja ohjausryhmä. SORA-lain mukaan on toimittu, tosin tarvetta soveltaa on ollut vähän. Sataedulla on oma hyvinvointikalenteri koko vuodelle, terveydenhoitajat ovat mukana toteutuksessa oman työnsä puitteissa. mm. hoitajilla on ollut unesta infopiste ja "näytelmä", pisteellä ovat kiertäneet kaikki ensimmäisen vuoden opiskelijat. Toinen terveydenhoitaja on ollut mukana työryhmässä, jossa suunniteltiin ja järjestettiin Kankaanpään 6 - 7-luokkalaisille 9. - 10.11.15 ELÄMÄ ON -tapahtuma Sataedulla. Aiheena oli nuoren elämä (päihitteet, tykkääminen, some jne.) Vanhaa päihdeputkea ei enää pystytä toteuttamaan sen laajuuden ja henkilöstöresurssien vähyyden vuoksi. Päihdekäytöstä on mahdollisuus keskustella. Sitä palvelua eivät nuoret ole käyttäneet. Viranomaistyö on parantunut lakimuutosten myötä. Tiedonsiirto on erittäin tärkeää, jotta voidaan toimia opiskelijoiden parhaaksi. Tähän toivotaan vielä lisäpanostusta. Nykyään terveydenhoitajat osallistuvat myös koulun toimipaikkatiimiin kerran kuukaudessa, missä on edustus joka oppialalta. Toimipaikkatiimissä käsitellään mm. yleistä hyvinvointia. Hankkeina on ollut Sataedun Fiilistä asumiseen -hanke. Asuntolan asukkailla oli mahdollisuus osallistua hankkeeseen ja näin saada opintopisteitä vapaasti valittaviin opintoihin.

Perheneuvolapalveluja käytetään kohtuullisesti PoSan alueella. Perheneuvolan asiakkaiden keskimäärä kuukaudessa on 42 (vuosi 2015) asiakasta. Perheneuvolan psykologityövoima on ollut ostopalveluna tuotettua syksystä 2015 alkaen. Vuonna 2016 saatiin rekrytoitua yksi psykologi ja keväällä 2017 toinen psykologi. Riittävä työntekijäresurssi auttaa jatkossa kehittämään suunnitelmallista toimintaa, erityisesti vanhemmuuden tukemisen osalta.

Perheneuvolassa työskentelee lastenneuvolan ja perheneuvolan yhteinen vauva- ja pikkulapsiperhetyöntekijä, jonka työ painottuu ennaltaehkäisevään työhön. Perheneuvola-, koulu- ja opiskelijapsykologin palvelun tuottamisessa on ollut ongelmia, koska tehtäviin ei ole saatu rekrytoitua riittävää määrää psykologeja.

Perhetyössä työskentelevät tukihenkilöt, jotka järjestävät ryhmämuotoista toimintaa tukihenkilöpalvelun piirissä oleville lapsille ja nuorille. Lisäksi tukihenkilöpalvelua ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Vanhemmuutta tukevien avopalvelujen piirissä on ollut 292 lasta ja nuorta vuonna 2015. Avohuollon palvelutarjontaa on lisätty hankkimalla ostopalveluja vastaamaan asiakkaiden tarpeita mm. ostamalla neuropsykiatrisen sairaanhoitajan palveluja lapselle/nuorella, hänen vanhemmille päivähoitoon sekä kouluun.

Perhetyön piirissä on ollut vuonna 2015 yhteensä 54 perhettä. Perhetyön asiakkuusmäärä on laskenut edelliseltä vuodelta, mikä kertoo tehostetusta työstä kaikkein eniten apua tarvitsevien asiakkuuksien hoitamisessa ja mm. sijoitusten ehkäisyssä.

Korjaavan lastensuojelutyön osalta lastensuojeluilmoitusten määrä on laskenut, ilmoitusten määrä oli vuonna 2015 yhteensä 330. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut käynnistyivät lainsäädännön mukaisesti lapsiperheiden kotipalvelun osalta 1.1.2015 sekä muiden perhesosiaalityön palveluiden

osalta 1.4.2015 alkaen. Neuropsykiatrisen sairaanhoidon ostopalvelutoiminta toimii sekä ennaltaehkäisevänä että korjaavana työmuotona. Pienituloisten vanhempien perheiden lapsille myönnetään taloudellista tukea (joko sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain mukaan).

Korjaavan lastensuojelutyön osalta sijaishuollossa ollaan siirretty pääsääntöisesti laitoshoidosta perhehoitoon. Muutoin korjaavan lastensuojelutyön osalta on edelleen havaittavissa huono-osaisuuden (mm. lastensuojelun asiakkuuden) periytyminen sukupolvilta toiselle. Oman vaikean lapsuuden eläneiden vanhempien on vaikea kasvaa riittävään vanhemmuuteen omille lapsilleen. He tarvitsevat siihen paljon tukea ja apua, sekä riittävästi kykyä vastaanottaa apua ja palvelua. Perheet voivat olla suurperheitä ja uusperheitä, joissa on paljon perheenjäseniä. Ennalta ehkäisevää lastensuojelutyötä voidaan tehdä ennen vauvan syntymää tekemällä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus. Tällöin perhettä voidaan auttaa jo ennen lapsen syntymää aikuis- ja perhesosiaalityön saumattomana ja riittävästi yhteistyönä.

### 1.3 Nuoret ja nuoret aikuiset

Satakunnassa on toteutettu vuodesta 2010 Luuppi-kyselyä, johon ovat vastanneet 5., 7. ja 9. luokkalaiset lapset. Tulokset kuvaavat nuorten kokemia mahdollisuuksia saada koulussaan ylimääräistä apua ja tukea mikäli sellaista tarvitsee. 9.3.2016 päivitetyn tilanteen mukaan tulokset olivat: 42,7 % erittäin hyvä, 39,5 % melko hyvä, 12,9 % ei hyvä eikä huono 4,9 % melko tai erittäin huono. Kysely toteutetaan kahden vuoden välein.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä 17 - 24-vuotiailla nuorilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Kankaanpäässä näitä nuoria oli % vastaavan ikäisistä vuonna 2013 7,5 % ja vuonna 2014 5,7 %. Kankaanpään nuorisotoimessa työskentelee kaksi etsivän nuorisotyön yksilöohjaajaa, joiden toimialueeseen kuuluu Kankaanpään lisäksi Jämijärvi, Honkajoki, Karvia, Pomarkku, Siikainen ja Merikarvia. Heidän tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Yhteistyötä alueella tehdään peruskoulujen, toisen asteen oppilaitosten lukioiden, Satedun, Kankaanpään Opiston ja Winnovan kanssa. Lisäksi kiinteätä yhteistyötä tehdään Valtti-työpajan, Kankaanpään psykiatrian poliklinikan, sosiaalitoimen, Kelan ja TE-toimiston kanssa. Asiakkaita etsivässä nuorisotyössä vuosittain on noin 50. Kankaanpäässä arviolta 150 - 250 nuorta (15 - 28-vuotiaat) ovat kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella.

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (Satakunta) ilmaisee 15 - 24-vuotiaiden työttömien osuuden. Kankaanpäässä osuus oli v. 2013 16,4 % ja v. 2014 17,4 %.

Valtti-työpajan toiminnassa asiakkaita oli v. 2016 yhteensä 242, joista nuoria alle 29-vuotiaita oli 96. Edellisenä vuonna 2015 nuorten määrä oli 141. Nuorten määrän laskuun verraten vuoteen 2016 vaikutti valtion avustuksen nuorten työpajatoimintaan tippuminen 2 maksuluokkaan.

Liikuntatoimi järjestää säännöllisesti lasten uimakouluja, liikuntakerhoja ja tapahtumia lapsille ja nuorille. Kuntoutuskeskuksen kanssa on vuosittain tehty sopimus erityisryhmien uintiryhmien ohjauksista.

Kankaanpäässä toimii yli 50 liikuntaseuraa, joita liikuntatoimi tukee antamalla vuoroja liikuntasaleista ja kentiltä. Vuosittain liikuntakeskuksessa ja ulkoalueilla liikkuu n. 200.000 henkeä. Liikuntatoimessa on meneillään liikuntakeskuksen ja urheilukenttien peruskorjaus suunnitelmat, jotka edesauttavat monipuolisten liikuntalajien harrastamiseen. V. 2016 pesäpallostadionille laitettiin uusi hiekkatekonurmi ja ykköskentälle tehtiin uusi pesäpallokenttä hiekkatekonurmiseen. Myös

uusi moukarinheittopaikka valmistui. V. 2017 aloitetaan liikuntakeskuksen vanhanpään ja yleisurheilukentän peruskorjaukset, v. 2018 uimahallin peruskorjaus ja v. 2020 palloiluhallin laajennus sekä peruskorjaus.

Liikkuva koulu -hanketta käynnistettiin alkuun vuoden 2016 lopulla. Sen tarkoituksena on sitouttaa toimintaan keskustan koulujen lisäksi kaikki kyläkoulut. 7 koulua on sitoutunut Liikkuva koulu -ohjelmaan. Lisäksi urheiluseuroja pyritään sitouttamaan mukaan toimintaan. Hankkeeseen anotaan avustusta keväällä 2017.

Keskustan koulun peruskorjauksen ja laajennuksen ohella päätettiin vanhasta koulupihasta tehdä koululaisten, seurojen ja kaikkien kuntalaisten lähiliikunta alue, johon suunniteltiin monipuoliset liikuntapisteet ja kentät. Avustusta saatiin hankkeelle 76.000 euroa.

## **Perhepalvelut**

Opiskelijapsykologipalvelut on tuotettu sekä omana- että ostopalvelutoimintana. Kouluilla on käytössä psykologipalvelua tutkimuksiin, hoidon tarpeen arviointikäynteihin, opettajien ja muun henkilökunnan konsultointiin. Marraskuusta 2015 alkaen toimii nimetty vastuukuraattori PoSan perhepalveluissa. Vastuukuraattori toimii koulukuraattorien konsultoijana ja voi tarvittaessa osallistua oppilashuollollisiin palavereihin.

PoSan alueella oli 20.9.2016 tilastointipäivän mukaan 1970 koululaista ja 1267 opiskelijaa.

Raskaudenkeskeytyksiä tehtiin kankaanpääläisille 15 vuonna 2014, näissä ikäryhmänä eivät korostu nuoret, alle 20-vuotiaat, vaan ikäryhmä 20 - 30 v.

Nuorten päihdekokeilujen osalta on käytössä ohjaus kouluterveydenhuollon toteuttamaan 5 kerran hoitomalliin, mikä ulotetaan koskemaan myös vanhempia. Perustason nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut vaativat lisää resurssia sekä laaja-alaista kehitystyötä.

Korjaavan lastensuojelutyön osalta nuorille ollaan jatkossa kehittämässä mallia, missä oman koulun kouluterveydenhoitaja sekä perheneuvolan psykologi toteuttavat yhteistyössä sekä päihteiden käytön laboratorioseurannan että tarpeellisen terapian. Alle 18-vuotiaita nuoria ei ole päihdehuollon laitoshoidossa.

Eniten lastensuojeluilmoituksia sekä avohuollon tukitoimia kohdistetaan 7 - 12-vuotiaisiin. Tässä vaiheessa pulmia aiheuttavat koulunkäynti, osin vapaa-aika sekä myös vanhempien tukeminen. Vanhempien päihteiden käyttö ja lähisuhdeväkivalta vaikuttavat välillisesti lastensuojelun sekä ennaltaehkäiseviin että korjaaviin palveluihin.

Lastensuojeluilmoitusten osalta nuorten mielenterveyspulmat ovat lisääntyneet. Lastensuojelussa tehdään paljon yhteistyötä nuorisopsykiatrian kanssa, niin poliklinikka- kuin osastohoidon osalta. Nuorten mielenterveydelliset ongelmat ovat lisääntyneet ja vaikeutuneet.

Korjaavan lastensuojelutyön osalta sijaishuollossa ollaan siirretty pääsääntöisesti laitoshoidosta perhehoitoon. Laitossijoituksiin päätyvät 13 - 17-vuotiaat nuoret. Heidän sijoitusaikansa ovat lyhyitä 2 - 6 kk.

Nuorten mielenterveyspalvelujen osalta psykiatrinen avohuollon (päiväosasto ym.) määrä vaikuttaisi olevan vähäinen käyttötarpeeseen verrattuna. Nuoret tarvitsisivat räätälöityjä mielenterveyden palveluja, mutta Pohjois-Satakunnassa tarve on kuitenkin volyymiltään niin pieni, että erityiset nuorille suunnatut palvelut on haettava kauempaa.

THL:n kouluterveyskyselyn 2013 Kankaanpään kuntaraportti käsittelee peruskoulun 8. ja 9. luokkien opiskelijoiden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden elinoloja, kouluoloja, koettua terveyttä, terveystottumuksia sekä kokemuksia oppilas- ja opiskelijahuollon tuesta. Peruskoulun oppilaiden kohdalla 6 % ko. ryhmästä koki vaikeuksia päästä kouluterveydenhoitajalle, 33 % koki vaikeuksia päästä koululääkärille, 13 % koki vaikeuksia päästä koulukuraattorille, 45 % koki vaikeuksia päästä koulupsykologille, 8 % koki koulunkäynnissä ja opiskeluissa avun puutetta sekä 17 % haki apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta.

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osalta 8 % koki vaikeuksia päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle, 35 % koki vaikeuksia päästä koululääkärin vastaanotolle, 47 % koki vaikeuksia päästä koulukuraattorin vastaanotolle, 53 % koki vaikeuksia päästä koulupsykologille, 11 % koki koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta ja 13 % haki apua masentuneisuuteen ammattiauttajalta.

THL:n tilaston mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaiden osalta ilonaiheita vuoden 2011 tutkimuksiin verrattuna olivat vanhempien työttömyyden vähentyminen, vanhempien tietämyksen parantuminen lapsen vapaa-ajan osalta, keskusteluvaikeuksien väheneminen vanhempien kanssa, toistuvien rikkeiden väheneminen, koulussa fyysisten työolojen parantuminen, kuulluksi tulemisen lisääntyminen koulussa, humalahakuisuuden vähentyminen, huumekokeilujen vähentyminen. Huolenaiheita taas olivat, että perheen yhteinen ateriointi iltaisin vähentyi, läheiset ystävyys-suhteet vähenivät, useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi, viikoittain koetut niska- ja hartiakivut lisääntyivät, viikoittain koettu päänsärky yleistyi, koulu-uupumus lisääntyi, koululääkärin sekä koulupsykologin vastaanotolle pääsy koettiin vaikeammaksi.

Vastaavasti 1. ja 2. vuoden lukion opiskelijoiden kohdalla ilonaiheita vuoden 2011 tutkimuksiin verrattuna olivat vanhempien työttömyyden vähentyminen, perheen yhteisten aterioiden lisääntyminen iltaisin, läheisten ystävyys-suhteiden lisääntyminen, koulukiusatuksi joutumisen vähentyminen, viikoittain koettujen niska- ja hartiakivujen vähentyminen, hampaiden harjaamistottumusten parantuminen, liikunnan harrastamisen lisääntyminen vapaa-ajalla, humalajuomisen vähentyminen, huumekokeilujen vähentyminen sekä kouluterveydenhoitajalle pääsyn helpottuminen. Huolenaiheina edelliseen kyselyvuoteen verrattuna vanhempien tupakoinnin lisääntyminen, fyysistä uhkaa koettiin yleisemmin, toistuvien rikkeiden teon lisääntyminen, koulutyön määrän kokeminen liialliseksi, opiskeluun liittyvien vaikeuksien lisääntyminen, tietoisuus tavoista vaikuttaa koulun asioihin vähentyminen, päivittäin koetun väsymyksen lisääntyminen, koulu-uupumuksen lisääntyminen, aamupalan syömisen arkisin vähentyminen, koululounaan syömisen päivittäin vähentyminen, koulukuraattorin vastaanotolle pääsyn vaikeutuminen ja koulupsykologin vastaanotolle pääsyn vaikeutuminen.

THL:n kouluterveyskyselyn mukaan hampaiden harjaus, yhteinen syöminen, vanhempien tietämättömyys nuoren viikonlopun viettopaikasta ja ainakin yksi vanhempi tupakoi ennustavat elämän perustarpeiden osalta lapsen ja nuorten omaa kokemusta elinoloistaan. Mitä vähemmän vanhemmat huolehtivat vastuistaan lasten ja nuorten huoltajina, sitä enemmän lapset ja nuorten kokevat huono-osaisuutta omassa elämässään.

Sataedun 2015 tilaston mukaan koulukuraattoripalvelut on järjestetty hyvin arvoasteikolla 1 - 5, arvosana 3,89 sekä opiskelijaterveydenhuolto on järjestetty hyvin arvoasteikolla 1 - 5, arvosana 4,09. Ammatillisessa oppilaitoksessa 33 % oppilaista ilmoitti tupakoivansa.

Lasten ja nuorten pahoinvointi tuntuu kasautuvan. Turun yliopiston tutkimuksen Nuoret luupin alla - tutkimuksen mukaan suurin osa lapsista ja nuorista kokee terveydentilansa hyväksi, on onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä. Kuitenkin pieni osa heistä voi huonosti. Perheen taloudellinen tilanne ja

oma terveydentila on voimakkaasti yhteydessä lapsen ja nuorten kokemukseen siitä, onko hän tyytyväinen elämäänsä. Läheisen ystävän puutteella on myös selkeä yhteys muun muassa siihen, että lapsi tai nuori koki oman tulevaisuutensa synkkänä. Tutkimus osoitti, että turvallisuudella on moniulotteisia vaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Turvattomuuden tunne koululuokassa on tutkimuksen mukaan yhteydessä sekä koulukiusaamisen esiintyvyyteen että koettuun koulusuoriutumiseen.

## 1.4 Työikäiset

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 25 - 64-vuotiaita henkilöitä väkimäärään suhteutettuna on Kankaanpäässä enemmän kuin Suomessa ja Satakunnassa keskimäärin (v. 2015). Määrä on kolmessa vuodessa kasvanut muuta maata ja Satakuntaa nopeammin. Myös työkyvyttömyyseläkettä saavia 25 - 64-vuotiaita on selvästi enemmän kuin Suomessa ja Satakunnassa keskimäärin (vuosi 2015).

Työkyvyttömyyseläkettä saavista suurin ryhmä on mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden takia eläkkeellä olevat. Seuraavana ryhmänä tulevat tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudosten sairaudet (vuosi 2015).

Työttömien osuus työvoimasta oli vuonna 2015 Kankaanpäässä (12,6 %) hieman pienempi kuin Satakunnassa ja koko maassa keskimäärin. Myös pitkäaikaistyöttömiä (2,4 % työvoimasta) ja vaikeasti työllistyviä (5,1 % 15 - 64-vuotiaista) on Satakuntaa ja muuta Suomea vähemmän.

Työttömien terveystarkastuksia on Kankaanpäässä tehty PoSan toimesta jo usean vuoden ajan. Mielenterveys- ja päihdepalvelukeskus Tähdän toimintakeskuksessa on monenlaista toimintaa päihde- ja mielenterveysasiakkaille ja kasvavassa määrin myös muille asiakasryhmille kuten sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille. Tavoitteena on asiakkaiden elämänhallinnan parantaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja työllistymisen edistäminen.

Mielenterveys- ja päihdepalvelukeskus Tähdän perustamisen jälkeen vuonna 2013 on mielenterveyden painopistettä pyritty siirtämään erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Vuonna 2015 psykiatrian erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä 1000 kpl 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden oli vielä koko maata ja Satakuntaa suurempaa, vaikka suunta on nyt laskeva.

Toimeentulotuen käyttö on Kankaanpäässä selvästi muuta maata ja Satakuntaa vähäisempää. Vuonna 2015 Kankaanpäässä myönnettiin asukasta kohden toimeentulotukea 52 euroa kun vastaavat summa koko massa oli 136 euroa ja Satakunnassa 78 euroa. Syynä lienee Kankaanpään luonne maaseutukaupunkina sekä edelleenkin melko korkea kynnys hakea toimeentulotukea.

## 1.5 Ikäihmiset

Ikääntyvillä on aiempaa paremmat mahdollisuudet huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja toimintakyvystään, jos kaikilla kunnan toimintasektoreilla otetaan huomioon ikäihmiset. Esteettömän toimintaympäristön merkitystä niin ns. normaalin asumisen kuin jo valvotumman asumisen ympäristöissä ei voida vähätellä. Painopistettä on ikääntyneiden elämässä saatava siirtymään varhaiseen tukeen, vertaistukeen ja osallisuuden lisäämiseen vaikkapa vapaaehtoistyön kautta.

Valtakunnallisesti tavoitteeksi on asetettu pitkäaikaisen laitoshoidon vähentäminen, kotona asumisen edistäminen ja monipuoliset palveluvaihtoehdot. Kaikilla vanhuspalveluiden toiminnan osa-alueilla on vaikutusta toisiinsa sekä myös palveluiden kysyntään. Palvelurakenteen kehittäminen on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työtä, eivätkä muutokset tapahdu yhdessä yössä. Kun palveluita



suunnataan entistä enemmän avopalveluihin, voi se ensin vaatia yliresursointia raskaampiin palveluihin ennekuin käänös tavoiteltuun suuntaan alkaa.

Vanhuspalvelulaki astui voimaan 1.7.2013. Lain tarkoituksena on turvata ikääntyvälle väestölle tarpeenmukaiset, laadukkaat palvelut asuinpaikasta riippumatta.

Ikäryhmään 65 - 74-vuotiaat kuuluvien määrä nousee ennusteiden mukaan Kankaanpäässä vuoteen 2020 saakka, jonka jälkeen määrä alkaa hitaasti laskea, v. 2013 määrä 1417, v. 2020 määrä 1797 ja v. 2030 määrä 1589.

75 vuotta täyttäneiden määrä nousee vuoteen 2030 Kankaanpäässä koko tilastojakson ajan, v. 2013 määrä 1201, v. 2020 määrä 1369 ja v. 2030 määrä 1999.

Väestöllinen huoltosuhde vuosina 2012 - 2040 kasvaa Kankaanpäässä koko ajan ja on Satakunnan ja valtakunnan lukuja korkeampi, v. 2012 luku 57,4, v. 2020 luku 76 ja 2040 luku 89,3. Vastaavat luvut koko maassa ovat 54,3, 64,4 ja 71,2.

Vanhusväestön sydän- ja verisuonisairauksien kohdalla sairauksien siirtyminen myöhempään ikään ei välttämättä vähennä kysyntää ja hoitojen kehittyminen tuo lisäpainetta vastaavasti iäkkäämpien hoitoon. Myös tuki- ja liikuntaelinsairauksien alueella kaatumisiin ja luukatoon liittyvät ongelmat tulevat lisääntymään.

Muistisairaudet yleistyvät nopeaa vauhtia. Kelan maksaman eläkkeensaajien hoitotuen saajien määrä on kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa. Kela maksaa hoitotukea eläkettä saavalle vammaiselle tai pitkäaikaisesti sairaalle, jonka toimintakyky on pitkäaikaisesti heikentynyt ja jolle sairaus tai vamma aiheuttaa avuntarvetta tai erityiskustannuksia. Yli neljännes hoitotuen saajista kärsii hermoston sairauksista ja suuri osa heistä sairasti muistisairauksia, kuten esimerkiksi Alzheimerin tautia.

Muistihäiriötä sairastavien määrä tulee olemaan suurin yksittäinen sairausryhmä, joka aiheuttaa ympärivuorokautisen hoidon tarvetta. Tulevaisuudessa lähes kaikki raskaamman hoidon paikat tullaan tarvitsemaan muistisairaille asiakkaille.

Dementian esiintyvyys lisääntyy iän mukana. Suomessa 15 % yli 65-vuotiaista sairastaa vähintään keskivaikeaa dementiaa, ja yli 85-vuotiaista 35 %. Vuonna 2005 maassamme oli noin 85 000 dementiapotilasta. Vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan 128 000. Dementiapotilaista lähes 60 % hoidetaan laitoksissa. Jatkossa on keskeistä erityisesti laitoshoidon kustannusten nousun rajoittaminen. Tärkeitä ovat myös toimenpiteet, joiden avulla potilaita voidaan hoitaa pitempään kotona.

Keskivaikeaa tai vaikeaa dementiaa sairastavien määrän ennustetaan Kankaanpäässä jakaantuvan ikäluokittain seuraavasti vuonna 2020:

65 - 74 v. 108

75 - 84 v. 109

85 v. - 133

yhteensä 349

Väestölliset tunnusluvut ovat Kankaanpään kannalta haastavia, varsinkin koska 75-vuotiaiden määrä kasvaa koko seuraavan vuosikymmenen ajan.

Kuntoutus ja kuntoutumista edistävä toiminta ovat korkealaatuisen ympärivuorokautisen hoidon tunnuspiirteitä. Kuntoutus voi olla toimintakykyä parantavaa, ylläpitävää tai sen heikkenemistä hidastavaa ja sen tavoitteena on toimintakyvyn ja elämänlaadun optimointi. Liian helposti edelleen

hoitoyksiköissä hoidetaan asiakasta ”vuoteeseen”. Ikäihmisten varhaisen tuen palveluissa ja koti-hoidossa ei ole riittäviä resursseja kotona asumisen turvaamiseen. Henkilöstön sitoutuminen kuntouttavaan hoitoon ja kotiutusprosessin hiomiseen toteutetaan jatkuvan koulutuksen ja kehittämisen avulla. Yksiköihin nimetään kuntoutusvastaavat ja yksiköt tekevät jatkossa muutenkin kiinteätä yhteistyötä kuntoutuksen asiantuntijoiden kanssa. Hoitotyöntekijöiden kuntoutumista edistävä toiminta ympärivuorokautisessa hoidossa on yhteydessä siihen, millaisiksi he näkevät asiakkaiden kuntoutumisen mahdollisuudet. Johtamisen haasteena on kehittää hoitoon osallistuvien osaamista niin, että asiakkaan voimavarat ja toimijuus nostetaan hoidon suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin keskiöön kuntoutumista edistävän toiminnan mahdollistumiseksi.

Ympäri vuorokautisen hoidon rakenteita muutetaan niin, että nykyisestä kolmella portaalla (tehostettu palveluasuminen, vanhainkodit, terveystieteiden keskus sairaaloiden osastot) tuotetta-vasta ympärivuorokautisen hoidon järjestelmästä siirrytään tavoitteellisesti kohti yksipor-taista ympärivuorokautisen hoidon järjestelmää. Terveystieteiden keskus sairaala ei ole asiakkaan koti, vaan sieltä asiakas siirtyy aina joko omaan kotiin, asumispalveluyksikköön tai lyhytaikaishoitoon, jossa toteutetaan aktiivista kuntoutumista edistävää hoitotyötä. Asiakkaan ympäristöstä luodaan turvallinen ja mahdollisimman kodinomainen, ympäristön on myös mahdollistettava henkilökunnalle ergonomisesti hyvät olosuhteet kuntouttamisen tukemiseksi. Lyhytaikaishoitopaikkojen lisääminen kotona asumisen tueksi on välttämätöntä, samalla pitkäaikaispaikkoja vähennetään ja tilalle kehitetään vaihtoehtoisia palveluita. Kotona asuminen turvataan riittävällä henkilöstöresurssilla, lisäksi otetaan käyttöön palveluita tehostavia teknologisia apuvälineitä. Palveluohjaus on keskeinen asia kotona asuvalle asiakkaalle, samoin kuin toimintakykyä ylläpitäviin toimintoihin sitoutuminen. Seniorineuvolatoimintaa kehitetään ja lisätään.

## 1.6 Kaikki ikäryhmät

### Fyysinen elinympäristö

Terveellinen, turvallinen, viihtyisä ja ympäristöarvot huomioonottava elinympäristö voidaan turvata maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen, sekä rakennus-, katu- ja ympäristösuunnittelun avulla. Fyysisellä elinympäristöllä rakenteineen ja sen viihtyisyydellä on keskeinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin.

#### *Kevyen liikenteen turvallisuus*

Kevyen liikenteen turvallisuuden parantamiseen on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota kaupungin rakennushankkeiden liikennejärjestelyissä ja katusuunnittelussa. Liikenneturvallisuuden parantamiseen tähtääviä suunnitteluhankkeita on ollut useita mm. Kuninkaanlähteenkadun ja Paasikivenkadun kevyenliikenteen väylän jatkaminen/ Myllärintien ja Kirkkokadun liittymäjärjestelyt. Uusia kevyen liikenteen väyliä on rakennettu Järventaustassa Opistonkadulla/Äpätintiellä 2014 - 2016 noin 1,1 km. Uusia korotettuja suojateitä ja saarekkeitä on rakennettu mm. Opistonkadulle ja Vuohiniityntielle.

#### *Palveluiden saavutettavuus*

Kaupungin palvelut on keskitetty kaupungin keskustaan. Keskustassa palvelutarjonta on monipuolista ja palveluiden saavutettavuutta voidaan pitää sekä kevyen liikenteen että ajoneuvojen osalta hyvänä lyhyiden välimatkojen ansiosta. Liikenneväylät toimivat ilman ruuhkautumista ja paikoitusmahdollisuuksia palveluiden läheisyydessä on riittävästi saatavilla. Haja-asutusalueella palvelutarjonta on vähäistä. Kaupungin väestöstä valtaosa asuu kohtuullisen lähellä palveluita.

### *Viihtyisä ja virikkeellinen kaupunkiympäristö ja virkistysalueet*

Keskustaajaman alueella on hoidettuja puistoalueita yhteensä noin 27 hehtaaria. Lisäksi Kaupunkiympäristön viihtyisyyttä on pyritty edistämään katuviheralueiden, kaupunkipuistojen istuksin ja yleisille alueille sijoitetuilla istutuslaatikoilla kukkaistutuksineen. Kaupunkipuistoista on pääkehittämiskohteeksi viime valtuustokaudella otettu ydinkeskustan Leijonapuisto. Ympäristön virikkeellisyttä ja viihtyisyyttä lisäävät myös kaupunkiympäristöön sijoitetun Taidekehän taideteokset. Keskustan koulun peruskorjaushankkeen yhteydessä on vuonna 2016 Taidekehän kokoelmaa kartutettu Taiteen edistämiskeskuksen avustamana prosenttitaide-hankkeena toteutetulla Ensio Härkösen ja Talvikki Lehtisen näyttävällä teoksella "Kasvan suuremmaksi".

Kaupunkilaisten ulkoilumahdollisuuksia on parannettu 2015 rakentamalla uusia polkuverkostoja ja valaisemalla ulkoilureittejä esimerkiksi Kärjenpuiston alueella.

### *Leikkikentät*

Kaupungin teknisen keskuksen ylläpitovastuulla on vuoden 2016 lopussa ollut yhteensä 23 leikkipuistoa ja 14 leikkialuetta päiväkotien ja koulujen yhteydessä. Vuosina 2014 - 2016 lopetettiin 10 vähän käytettyä leikkipuistoa. Kaupunki vastaa omistamiensa leikkivälineiden riittävästä huollosta ja kunnossapidosta sekä laitteiden säännöllisestä tarkastuksesta. Välineiden, varusteiden ja puutoamislustojen kunto sekä muut turvallisuustekijät tarkistetaan alueen käyttömäärä huomioiden. Huonokuntoisten välineiden käyttö estetään ja ne kunnostetaan tai uusitaan. Leikkikentät ja leikkikenttävälineet ovat kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia palveluita ja tavaroita, joiden valvonta kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes). Uusien leikkikenttien turvallisuus huomioidaan jo suunnitteluvaiheessa niiden sijoituksessa, turvallisissa kulkuyhteyksissä, valaistuksessa ja välineiden valinnassa ja sijoittelussa. Leikkikentille sijoitetaan vain euroopalaiset turvallisuusstandardit täyttäviä leikkivälineitä.

### *Ilmanlaatu ja ilmastonmuutoksen hillitseminen*

Ilmanlaatua ei ole mitattu, mutta ilman laatua voidaan pitää hyvänä, eikä merkittävää saastuneisuutta ole tavattu. Ilman laadun osalta ongelmana on koettu lähinnä katujen pölyäminen, mikä on runsainta keväisin ennen kuin kadut on puhdistettu. Katupölyn esiintymistä on pyritty ehkäisemään mahdollisimman aikaisella katujen puhdistusharjauksella ja asianmukaisilla puhdistusmenetelmillä. Kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on laadittu Kankaanpään ilmasto-ohjelma vuosille 2017 - 2025 ja liitetty kuntien energiatehokkuussopimukseen. Kaupungin rakennusten peruskorjauskohteissa on energialähteinä lisätty uusiutuvan energian käyttöä mm. aurinkosähkön käyttö Pohjanlinnan koululla.

### *Liikennemelu*

Liikennemelua esiintyy pääliikenneväylien valtatie 23 ja kantatie 44 varrella, meluvyöhykkeet on merkitty osayleiskaavakarttaan.

Rakenteellisia meluntorjunta toimenpiteitä ei ole tehty, Laviantielle kantatie 44 liikennemelua on pyritty vähentämään 60 km/h nopeusrajoituksella (välillä Asemakatu/Vuohiniityntien ja Tapalankatu). Kaavamääräyksissä melu on tarvittaessa huomioitu.

### *Hyvinvointi ja liikunta*

Kaupunki on panostanut kaupunkilaisten liikuntamahdollisuuksiin voimakkaasti kuluneella valtuustokaudella. Liikuntakeskuksen peruskorjaushankkeen suunnittelu on valmistumassa ja tulevalla taloussuunnittelukaudella 2017 - 2019 rakennuksen vanhan osan liikuntatilat ja uimahalli saadaan pe-

ruskorjattua. Kaksi pesäpallokenttää on vuonna 2016 saanut uuden hiekkatekonurmipäällysteen. Urheilukentän peruskorjaussuunnitelmat ovat valmistuneet ja urheilukenttä tekniikkoineen ja varusteineen tullaan peruskorjaamaan vuoden 2017 aikana. Hiihdon harrastusmahdollisuuksia on parannettu lumentekoalueen rakentamisella ja talkoolaisten tykkilumiladulla.

Lähiliikunta-alueita kaikkien kaupunkilaisten käyttöön on kehitetty Kangasmetsän/Pohjanlinnan koulun ja Rivieran puistoon sekä Keskustan koulun alueille (2016).

## 2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Ensimmäisessä laajassa hyvinvointikertomuksessa ei ole suoritettavissa arviointia aiempaan.

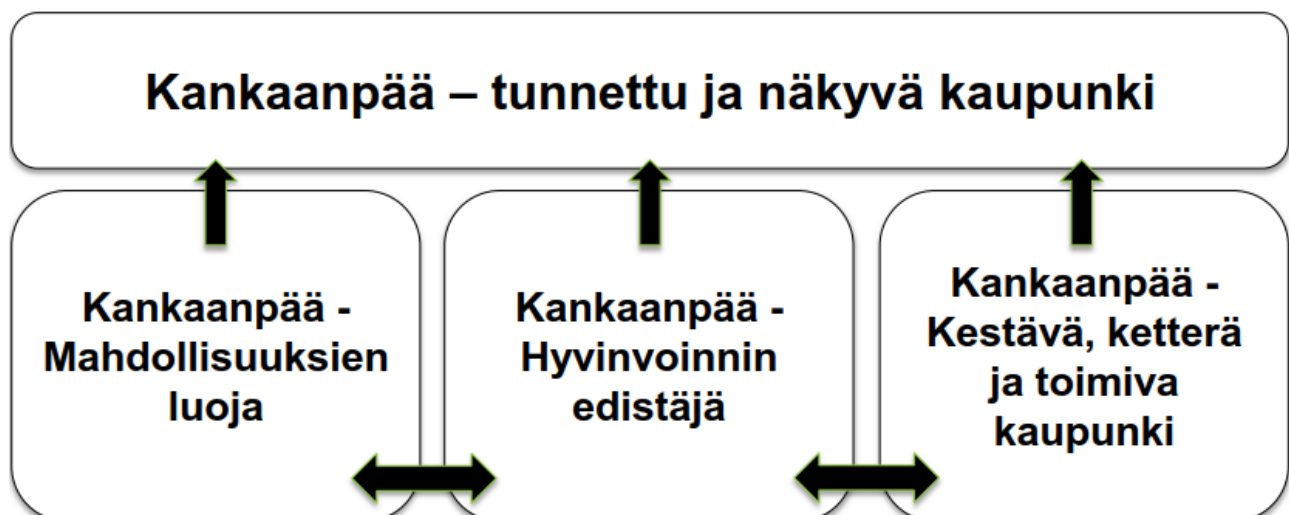
## 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointikertomuksesta ilmenneiden asioiden pohjalta on päädytty valitsemaan kehittämiskohteiksi viisi eri painopistealuetta: vastuunotto elintavoista, syrjäytymisen ehkäiseminen, yhteisöllisyys ja osallisuus, turvallinen ja terveellinen elinympäristö sekä työllisyyden hoito. Painopistealueiden tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu tarkemmin tämän hyvinvointikertomuksen hyvinvointisuunnitelma -osuuteen.

# OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

## 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kankaanpään kaupunginvaltuusto on 6.3.2017 pitämässä kokouksessaan hyväksynyt Kankaanpään kaupungin kaupunkistrategian vuoteen 2025. Kaupunkistrategiassa on kuntalain 37 §:n mukaisesti päätetty kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategiset, ohjaavat roolivalinnat vuoteen 2025 ovat seuraavat:



Kaupunkistrategiassa on määritelty kymmenen eri painopistealuetta sekä niiden tavoitteet sekä toimeenpanon/ohjelman. Painopistealueet ovat seuraavat:

1. Innovaatio- ja kehitystoiminta
2. Tulevaisuuden koulutusosaaminen
3. Matkailupotentiaali ja kuntamarkkinointi
4. Taide, liikunta ja aktiviteetit
5. Myönteinen yhteisöllisyys
6. Asukkaiden hyvinvointi
7. Kestävä kehitys
8. Tasapainoinen talous
9. Ketterä, yhteisökykyinen hallintamalli
10. Toimivat, terveet työyhteisöt

Kaupunkistrategian eri painopistealueet vaikuttavat kukin omalta osaltaan kuntalaisten hyvinvointiin. Nimenomaisesti kuitenkin kohta 6. asukkaiden hyvinvointi on sellainen, jossa asetetaan tavoitteet, joiden toimeenpanona laaditaan hyvinvointiohjelma. Tarkemmat tavoitteet asukkaiden hyvinvointiin on määritelty seuraavasti:

- Vaikuttamme siihen, että kuntalaisten vastuunotto omista elintavoista lisääntyy
- Ennaltaehkäisemme hyvinvointieroja ja syrjäytymistä
- Lisäämme yhteisöllisyys ja osallisuus -toimintaa, varmistamme hyvinvointi- ja turvallisuusosaamisen (lähipalvelut)
- Asuinalueiden aktivointi taloudellisen ja materiaalisen tuen muodossa sekä asukkaiden kuuleminen
- Kevyen liikenteen kehittäminen ja infran kunnossapito
- Virikkeellisen ympäristön ylläpitäminen

## **5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat**

Päihde- ja mielenterveyssuunnitelma 2017 - 2018

PAKKA-toimintamalli 2017

Terveyden edistämisen toimintasuunnitelma ja hyvät käytännöt v. 2011

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2014 - 2020

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016 - 2018

Opetustoimen laatukäsikirja

Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

Perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

Kankaanpään Yhteislyseon ja Honkajoen lukion opiskeluhoitosuunnitelma

Kankaanpään kaupungin ilmasto-ohjelma 2017 - 2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön raportit:

Lyhyt esittely raporteista

Työpajatoiminta 2014

Etsivä nuorisotyö 2014

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot kunnissa 2015 sekä nuorisotakuu

## 6 Hyvinvointisuunnitelma

### Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

1)

Työllisyyden hoito

| Tavoite                   | Toimenpiteet ja vastuutaho                                     | Resurssit                                             | Arviointimittarit        |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------|
| Työllisyyden parantaminen | Yhteistyön tehostaminen eri tahojen (POSA, TE-toimisto) kanssa | TYP-toiminta                                          | Työttömyysaste           |
|                           | Pitkäaikaistyöttömien aktivoiminen                             | Kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus (POSA) | KELAn toimittamat listat |

2)

Turvallinen ja terveellinen elinympäristö

| Tavoite                             | Toimenpiteet ja vastuutaho                                                                                                                                                                                          | Resurssit                                                                                                      | Arviointimittarit                                    |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| Liikenneturvallisuuden parantaminen | Kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelman päivittäminen                                                                                                                                                            | Pohjois-Satakunnan liikenneturvallisuussuunnitelman ohjausryhmä<br>Kankaanpään liikenneturvallisuusryhmä       |                                                      |
|                                     | Liikennekasvatuksen lisääminen                                                                                                                                                                                      | Kaupungin liikenneturvallisuusryhmä<br>Palvelukeskukset ja sidoryhmät (mm. Liikenneturva, poliisi, ELY-keskus) | Henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä |
|                                     | Liikenneturvallisuutta parantavat rakenteelliset toimenpiteet kuten uudet kevyen liikenteen väylät, korotetut suojatiet, hidasteet, saarekkeet sekä vaarallisten liittymien ja liikennejärjestelyiden parantaminen. | Ympäristökeskus/kaavoitus<br>Tekninen keskus / kunta-tekniikka                                                 |                                                      |

|                                           |                                                                                                                                     |                                                                                                                        |                                                                        |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Esteettömyyden edistäminen                | Luodaan esteettömiä liikkumismahdollisuuksia                                                                                        | Kaavoitus ja liikenneväylien ja yleisten väylien suunnittelu                                                           |                                                                        |
|                                           | Esteettömyys ja turvallinen liikkuminen pyritään huomioidaan katu- ja yleisten alueiden suunnittelussa ja hankkeiden toteutuksessa. | Ympäristökeskus / kaavoitus ja rakennusvalvonta<br>Tekninen keskus, julkiset ja yksityiset rakentajat                  |                                                                        |
|                                           | Katujen ja yleisten alueiden kunto pyritään pitämään riittävän hyvällä tasolla.                                                     | Tekninen keskus / Kuntatekniikka                                                                                       |                                                                        |
| Rakennusten terveellisyys ja turvallisuus | Terveellisyys ja turvallisuus otetaan huomioon tilojen suunnittelussa, korjausten aikataulutuksessa ja kiinteistöjen ylläpidossa.   | Tekninen keskus, kaupungin rakennustoiminta ja kiinteistöhoito                                                         |                                                                        |
|                                           | Ennakoiva kiinteistöhoito                                                                                                           | Tekninen keskus / Tilapalvelut                                                                                         |                                                                        |
|                                           | Saumaton yhteistyö PoSan terveysturvontaa                                                                                           | Posa<br>Palvelukeskukset                                                                                               |                                                                        |
| Ympäristöarvojen huomioiminen             | Viranomaisyhteistyön lisääminen kaikessa suunnittelussa.                                                                            | Posa, palvelukeskukset, sidosryhmät                                                                                    |                                                                        |
|                                           | Ennakoivat toimenpiteet pohjavesivarojen suojelemiseksi                                                                             | Posa, vesihuoltolaitos, kaavoitus, rakennusvalvonta, tekninen keskus, sidosryhmät (mm. Puolustusvoimat, Metsähallitus) |                                                                        |
|                                           | Ilmasto-ohjelman 2017 - 2025 ja energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden mukainen toiminta.                                          | Tekninen keskus ja muut palvelukeskukset, kaupungin ilmastotyöryhmä ja sidosryhmät                                     | Raportointi ilmasto-ohjelman ja energiatehokkuussopimuksen mukaisesti. |

3)

Vastuunotto elintavoista

| Tavoite                                                                | Toimenpiteet ja vastuutaho                | Resurssit                                        | Arviointimittarit |
|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------|
| Terveellisten ruokailutottumusten omaksuminen ja ylipainon välttäminen | Ohjaus ja neuvonta, varhainen puuttuminen | Terveystieteiden tutkimuskeskukset, eri toimijat |                   |

|                                         |                                                                                                                                        |                                                       |  |
|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--|
| Liikkumisen lisääminen                  | Liikkuva koulu -hanke, joka kannustaa koululaisia liikkumaan                                                                           | Koulut, urheiluseurat                                 |  |
|                                         | Liikkumisen monipuolinen ja tasa-<br>puolinen mahdollistaminen kaikentyyppisille. Liikuntapaikkojen kunnossapito.                      | Liikuntatoimi,<br>tekninen keskus,<br>ympäristökeskus |  |
| Haitallisen päihteenkäytön vähentäminen | PAKKA-hanke: moniammatillinen toiminta, jolla pyritään nuorten alkoholin käytön rajoittamiseen yhteistyössä anniskelupaikkojen kanssa. | Eri viranomaistahot ja yksityiset tahot yhteistyössä  |  |
|                                         | Alkoholinkäytön puheeksiotto, riskikäytön arviointi, tiedotus ja valistus                                                              | Kukin sektori omalta osaltaan                         |  |

4)  
Syrjäytymisen ehkäiseminen

| Tavoite                                 | Toimenpiteet ja vastuutaho                                                                                                                                          | Resurssit                                                                                                                                                     | Arviointimittarit |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| Lähipalveluiden turvaaminen             | Lapsiperheiden peruspalveluiden ja lastensuojelun ennalta ehkäisevien palveluiden riittävä resurssointi perhettä lähellä oleviin ja kotiin annettaviin palveluihin. | Vauva- ja pikkulapsiperhetyö, oppilas- ja opiskelijapsykologityö, oppilas- ja opiskelijalääkäripalvelu, puheterapia, lapsiperheiden kotipalvelu oppilashuolto |                   |
|                                         | Mahdollistetaan kaavoituksen avulla ikäihmisten asuminen lähellä palveluita.                                                                                        | Ympäristökeskus                                                                                                                                               |                   |
| Matala kynnyksen puuttua syrjäytymiseen | Matalan kynnyksen palveluiden tarjoaminen                                                                                                                           | Etsivä nuorisotyö, Valtti-työpaja, sosiaalityö, seniorineuvola, oppilashuolto, vammaispalvelut                                                                |                   |
|                                         | Moniammatillisen yhteistyön lisääminen, 3. sektorin mukaan ottaminen                                                                                                | Kaupungin ja POSAn eri toimijat, seurakunta, yhdistykset ja seurakuntat                                                                                       |                   |

5)  
Yhteisöllisyys ja osallisuus

| Tavoite                                           | Toimenpiteet ja vastuutaho                                             | Resurssit | Arviointimittarit |
|---------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------|
| Syrjimättömyys ja suvaitsevaisuus                 | Tiedottaminen, tietoisuuden lisääminen, muu asenteisiin vaikuttaminen. |           |                   |
|                                                   | Vähemmistöjen aktivointi                                               |           |                   |
| Kuntalaisten mukaanotto palveluiden suunnitteluun | Kuulemiset, kyselyt                                                    |           |                   |

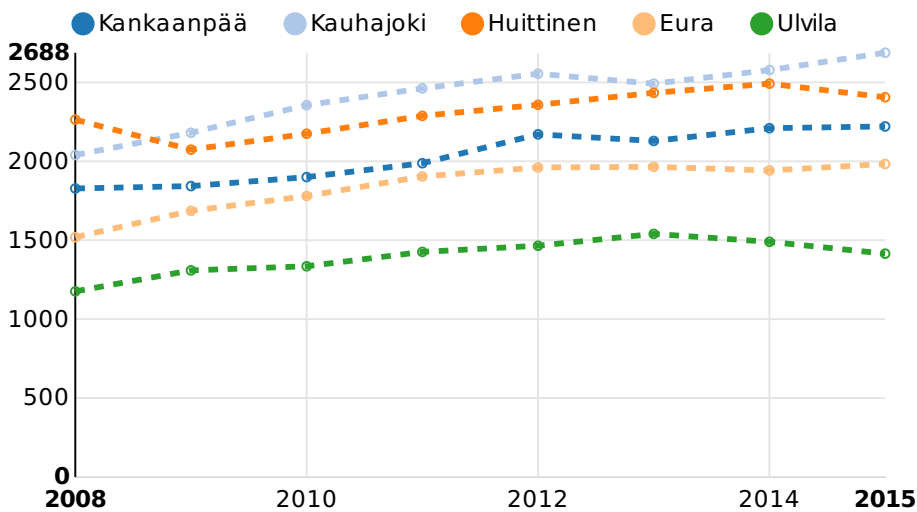


## **OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY**

### **7 Suunnitelman laatijat**

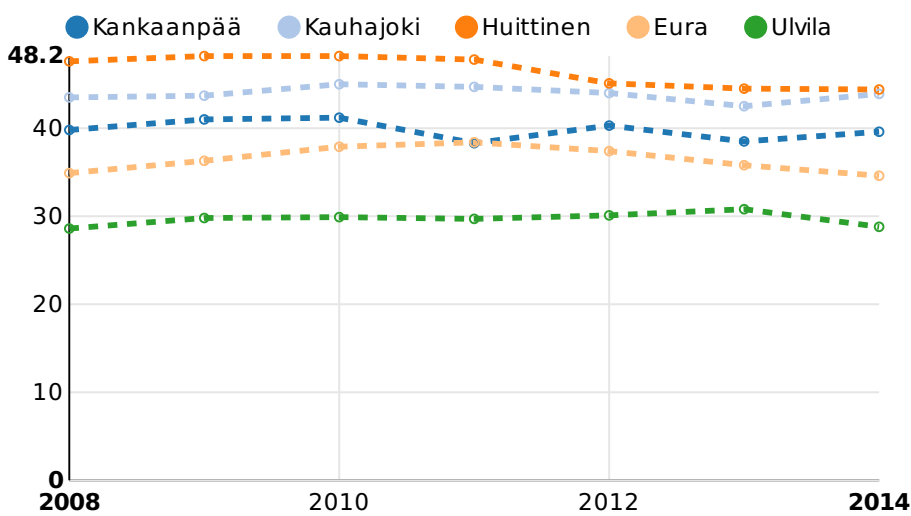
### **8 Suunnitelman hyväksyminen**

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas



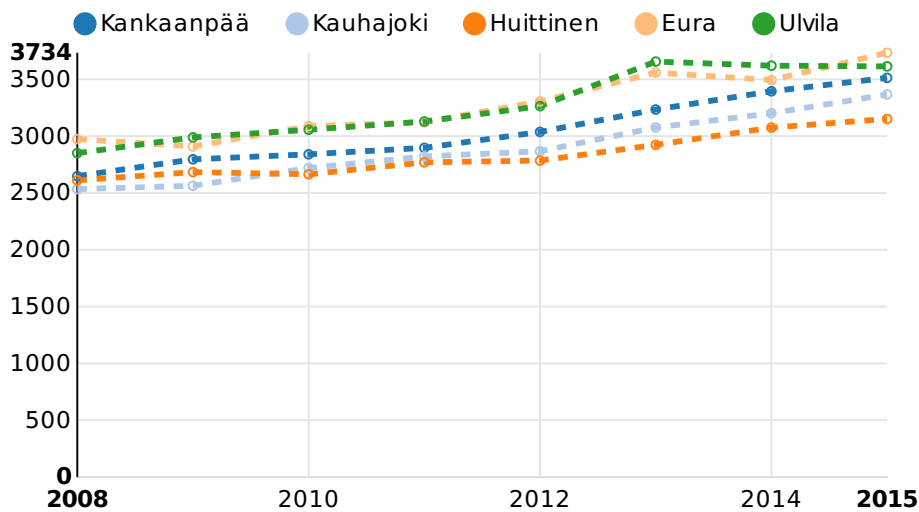
Ulvila : 1415.00  
 Eura : 1983.00  
 Kankaanpää : 2221.00  
 Huittinen : 2406.00  
 Kauhajoki : 2688.00

Valtionosuudet, % nettokustannuksista



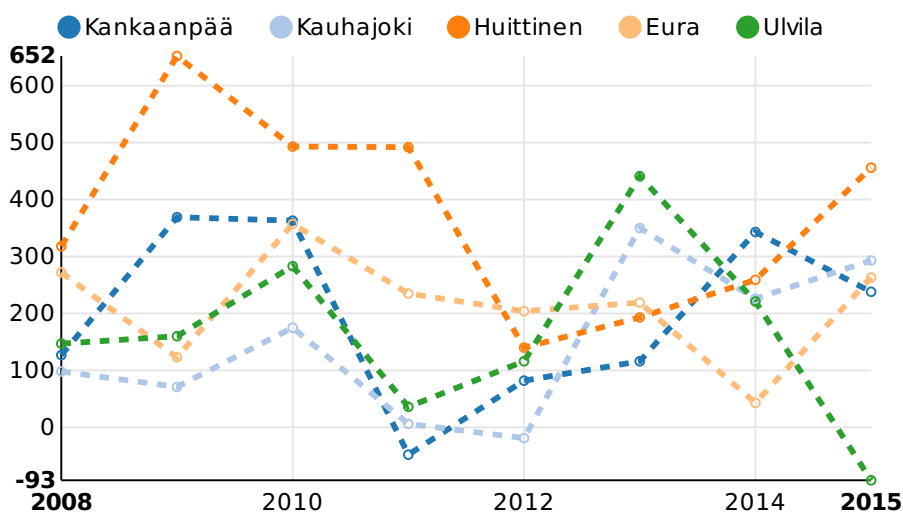
Ulvila : 28.80  
 Eura : 34.60  
 Kankaanpää : 39.60  
 Kauhajoki : 43.90  
 Huittinen : 44.40

Verotulot, euroa / asukas



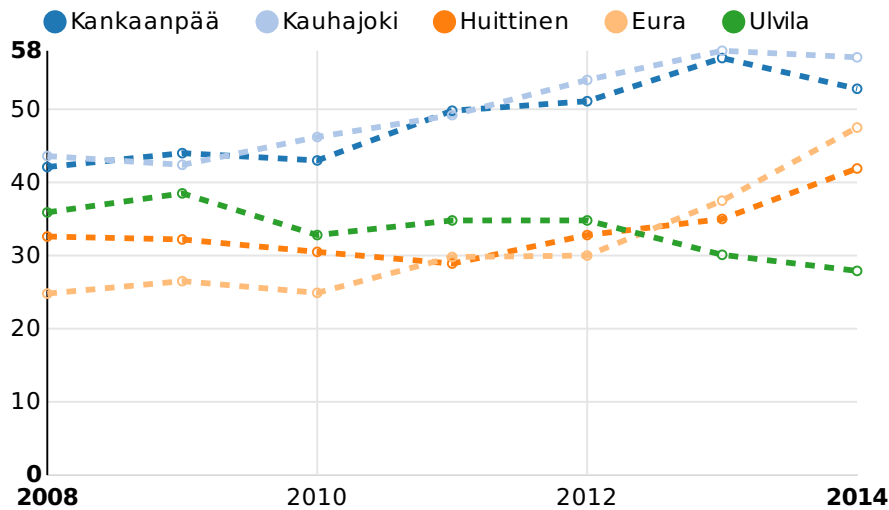
Huittinen : 3151.00  
 Kauhajoki : 3367.00  
 Kankaanpää : 3513.00  
 Ulvila : 3614.00  
 Eura : 3734.00

Vuosikate, euroa / asukas



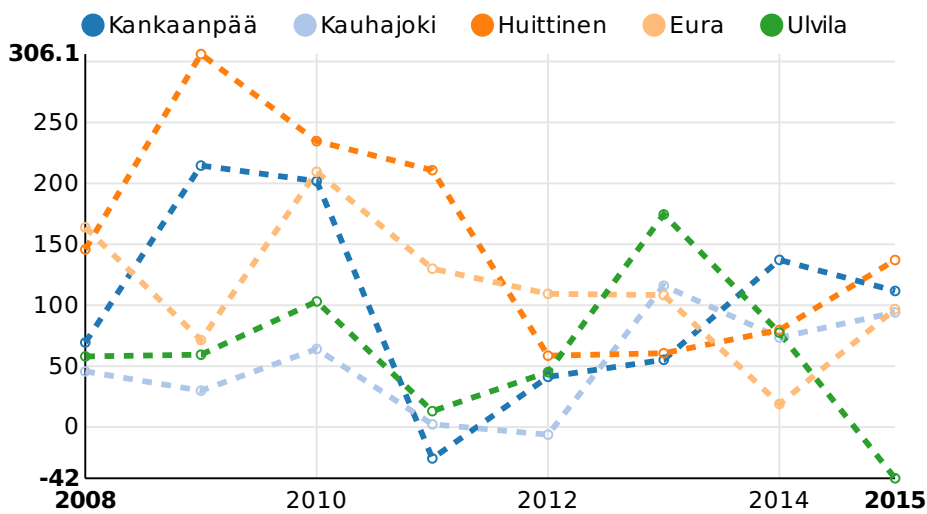
Ulvila : -93.00  
 Kankaanpää : 238.00  
 Eura : 263.00  
 Kauhajoki : 293.00  
 Huittinen : 456.00

Suhteellinen velkaantuneisuus, %



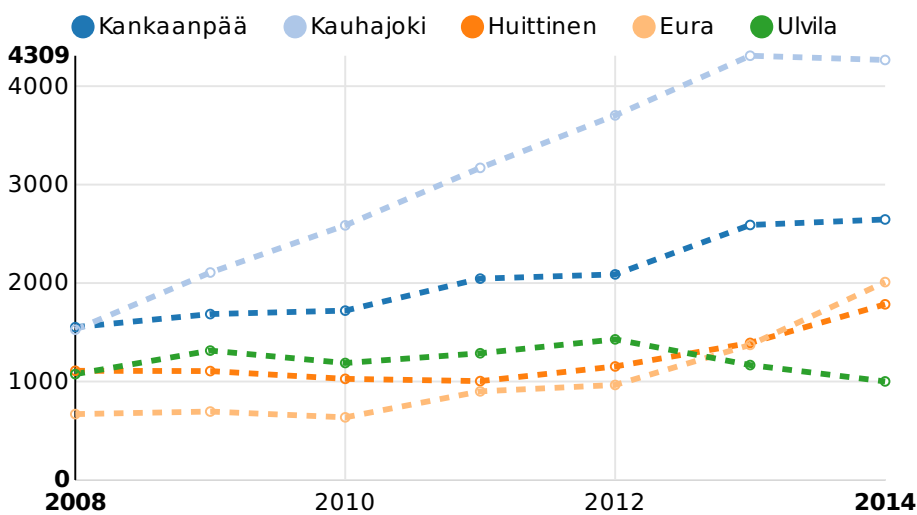
Ulvila : 27.90  
 Huittinen : 41.90  
 Eura : 47.50  
 Kankaanpää : 52.80  
 Kauhajoki : 57.10

Vuosikate, % poistoista



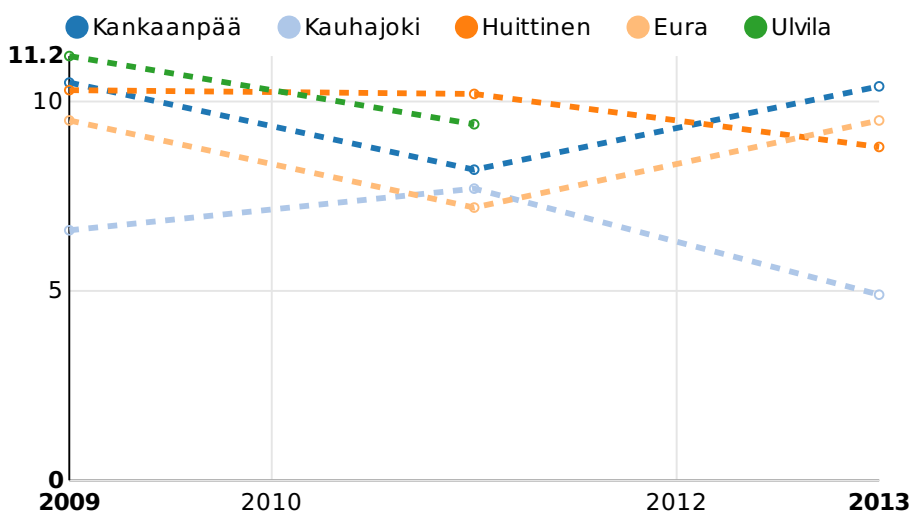
Ulvila : -42.00  
 Kauhajoki : 94.10  
 Eura : 96.80  
 Kankaanpää : 111.70  
 Huittinen : 137.10

Lainakanta, euroa / asukas



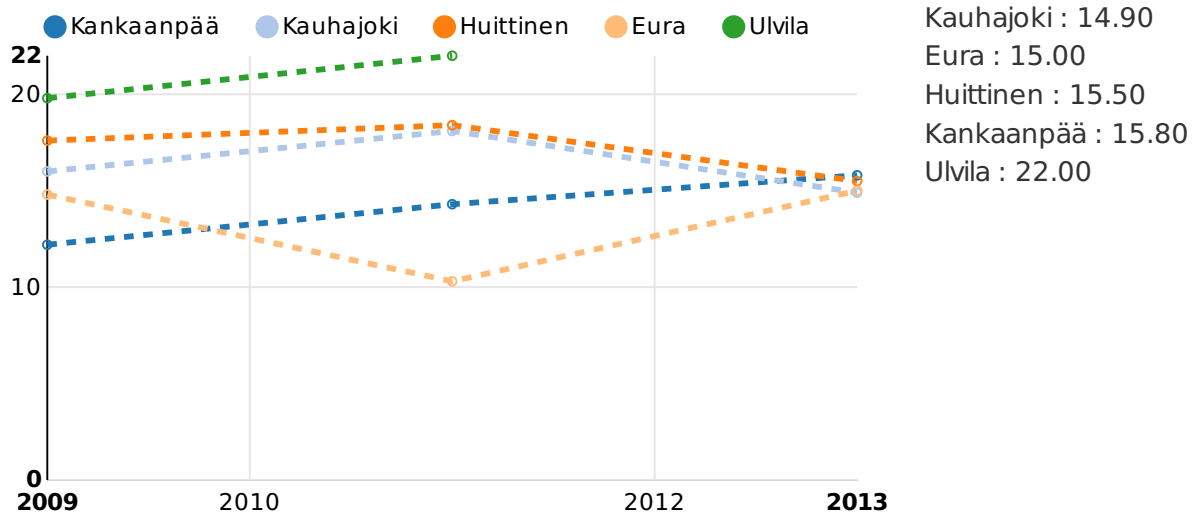
Ulvila : 1001.00  
 Huittinen : 1784.00  
 Eura : 2010.00  
 Kankaanpää : 2646.00  
 Kauhajoki : 4266.00

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

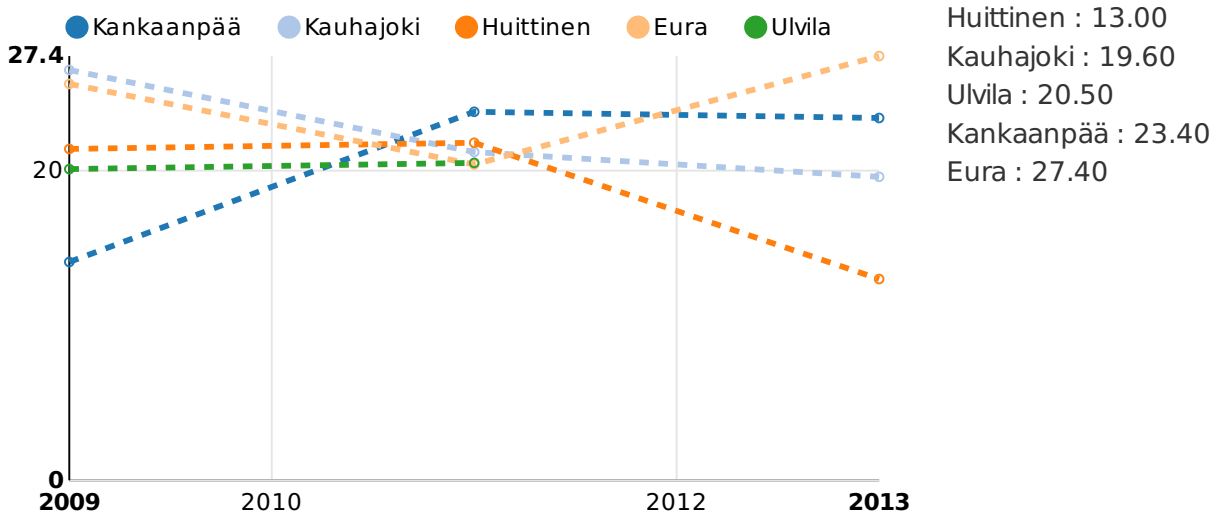


Kauhajoki : 4.90  
 Huittinen : 8.80  
 Ulvila : 9.40  
 Eura : 9.50  
 Kankaanpää : 10.40

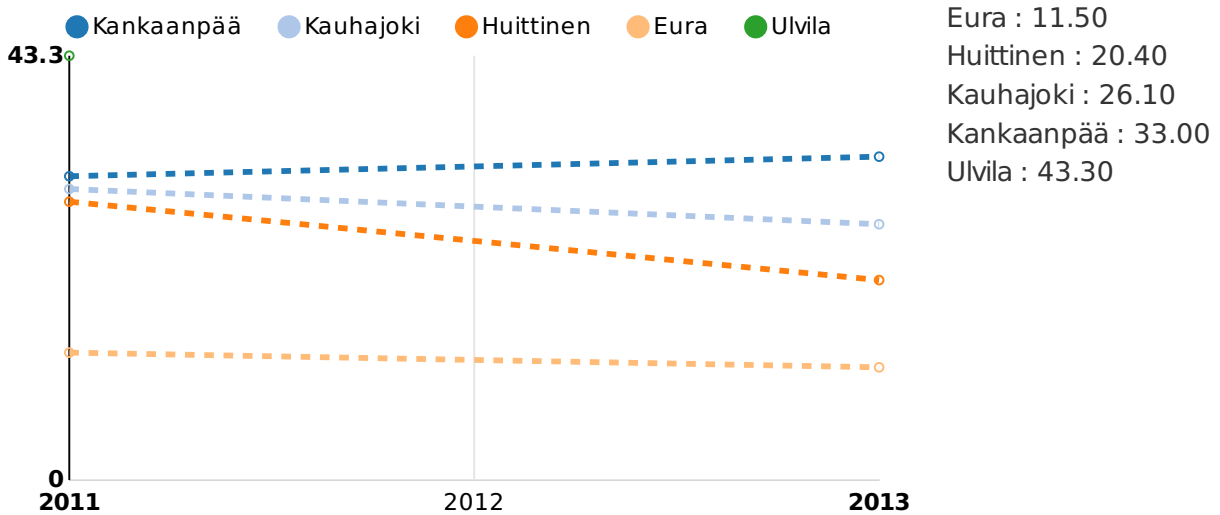
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista



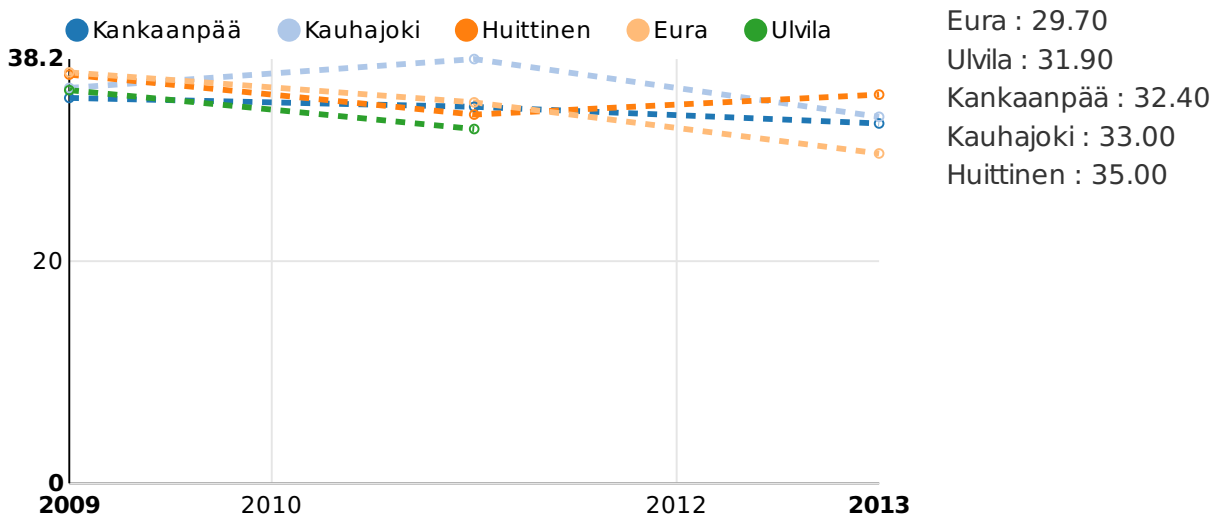
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista



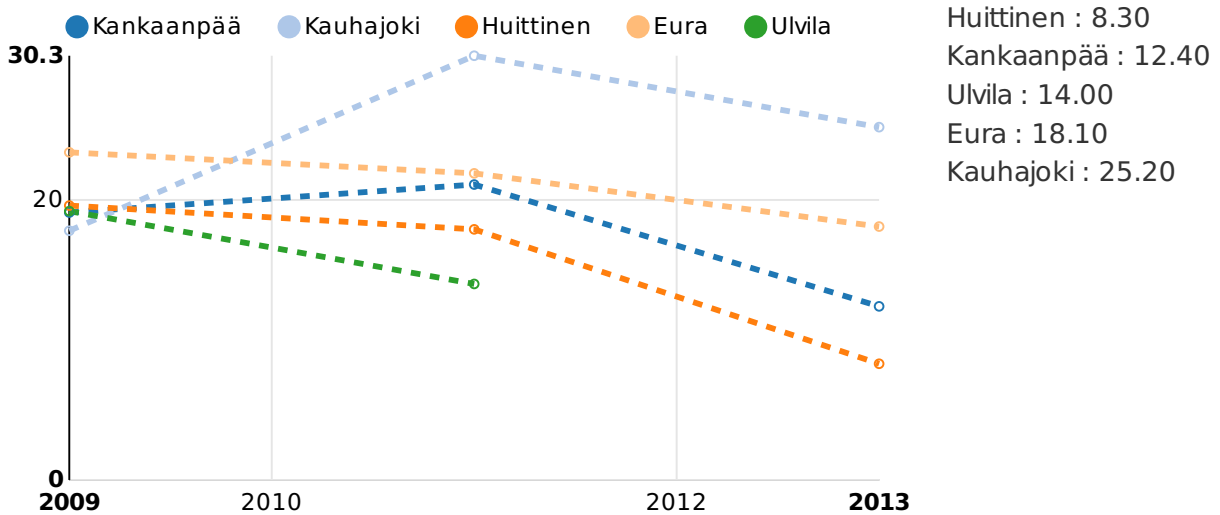
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista



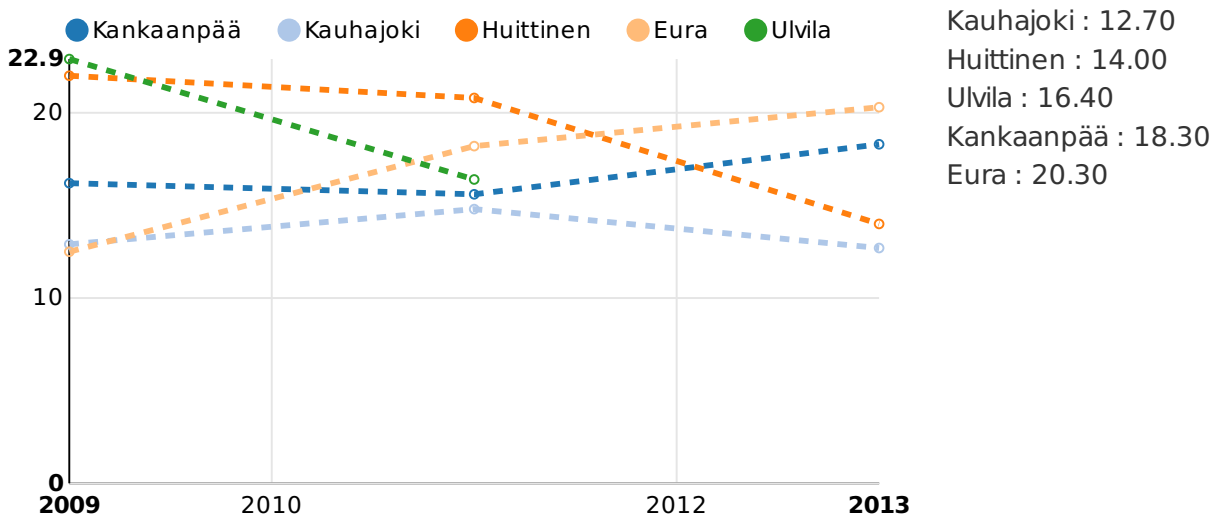
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista



Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

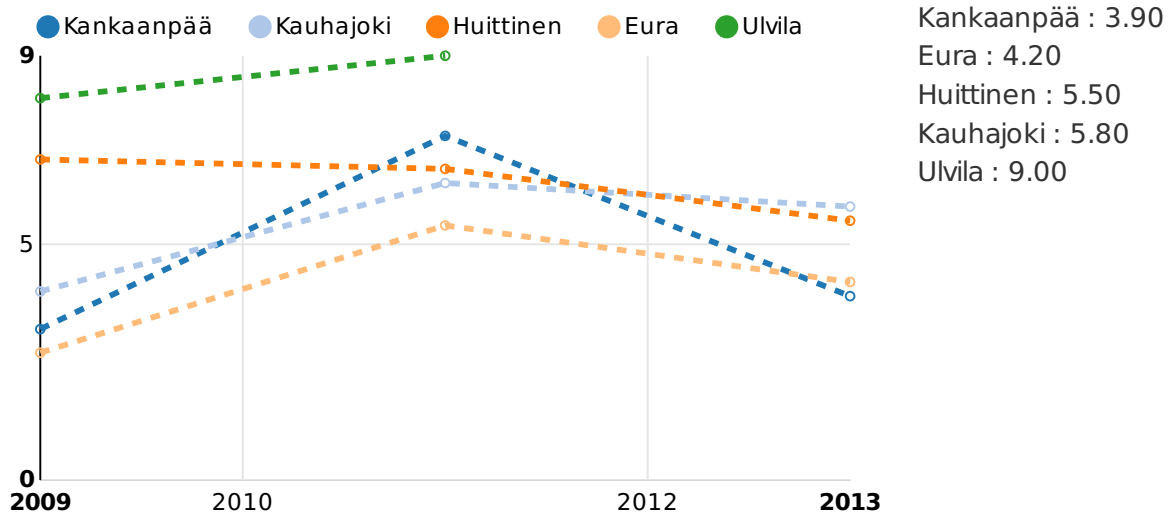


Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

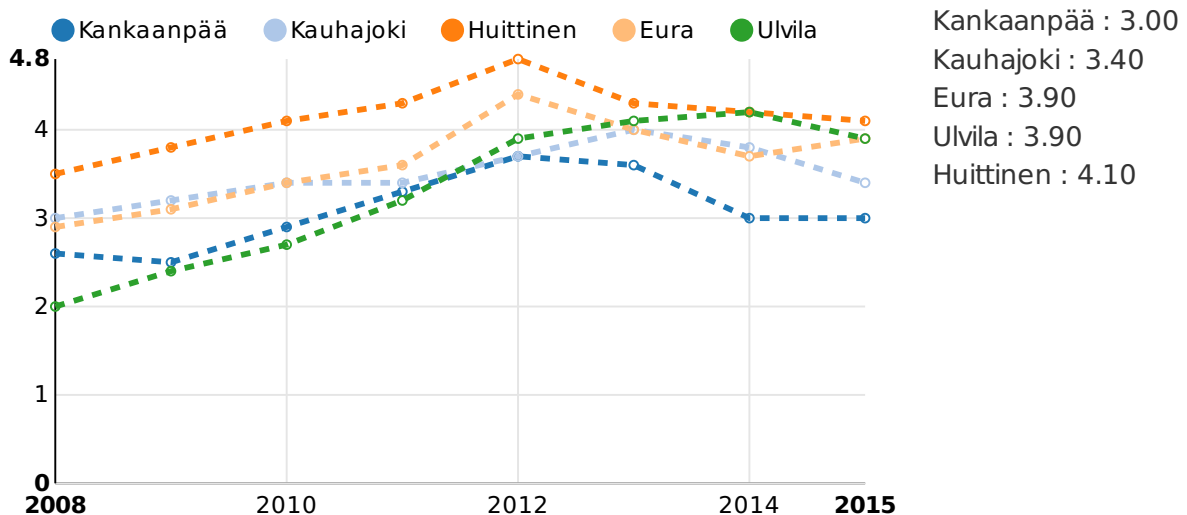




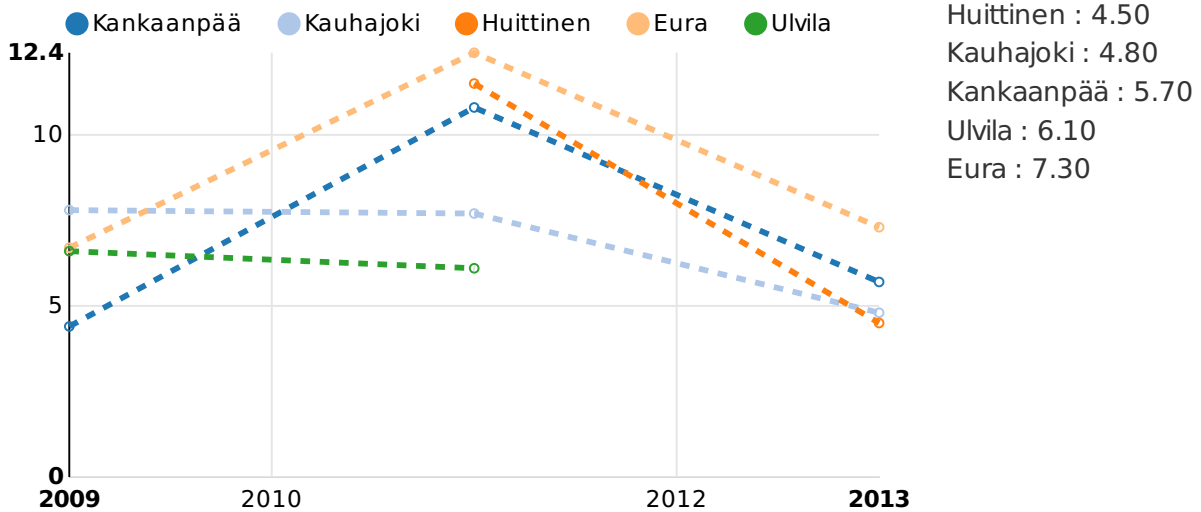
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista



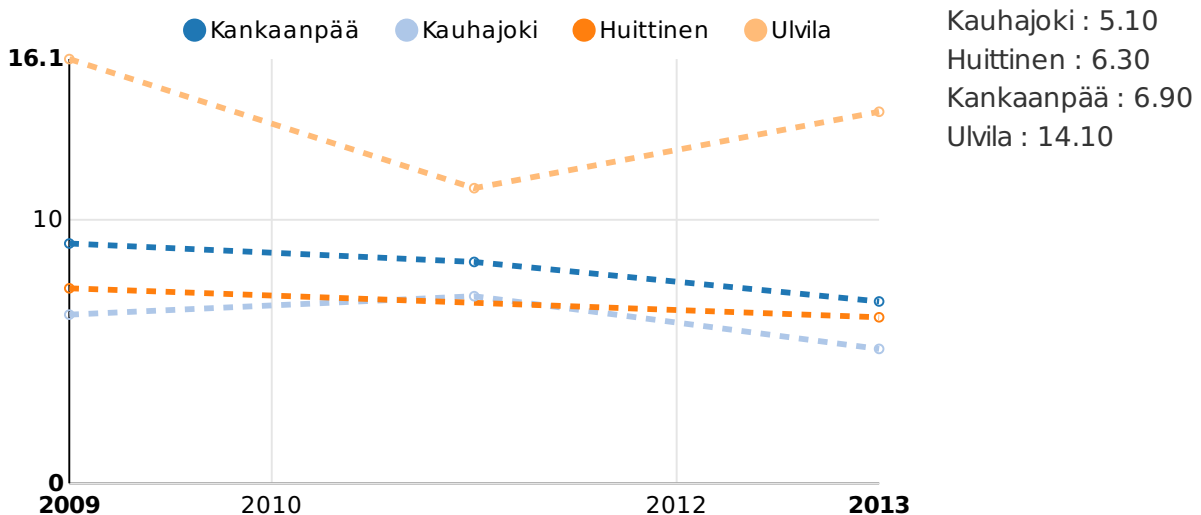
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä



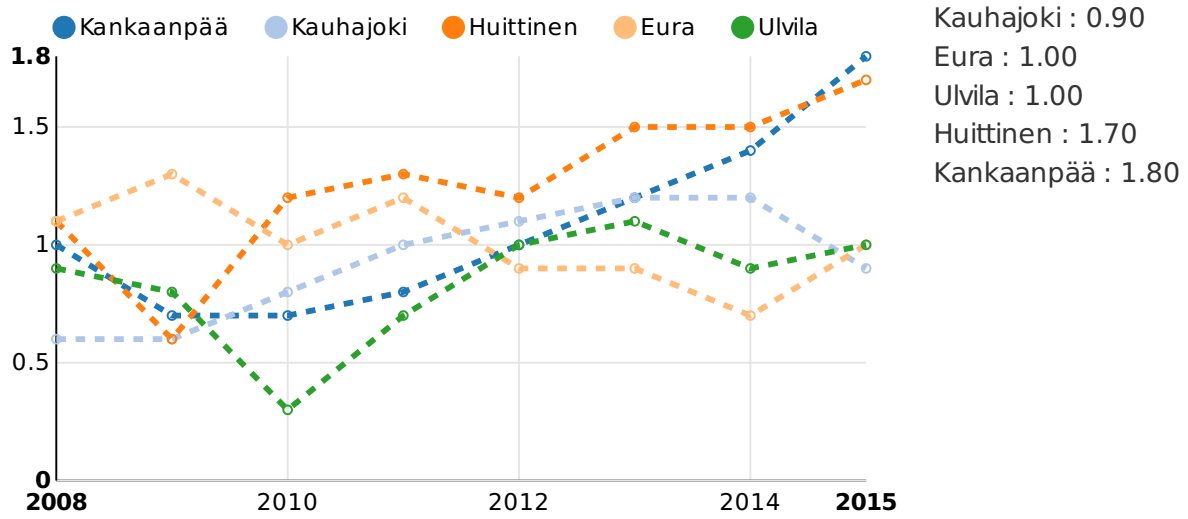
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

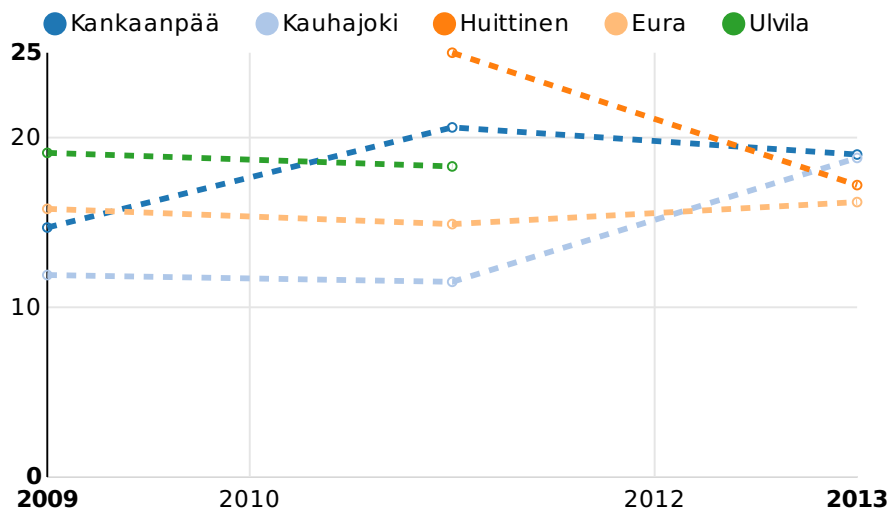


Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä



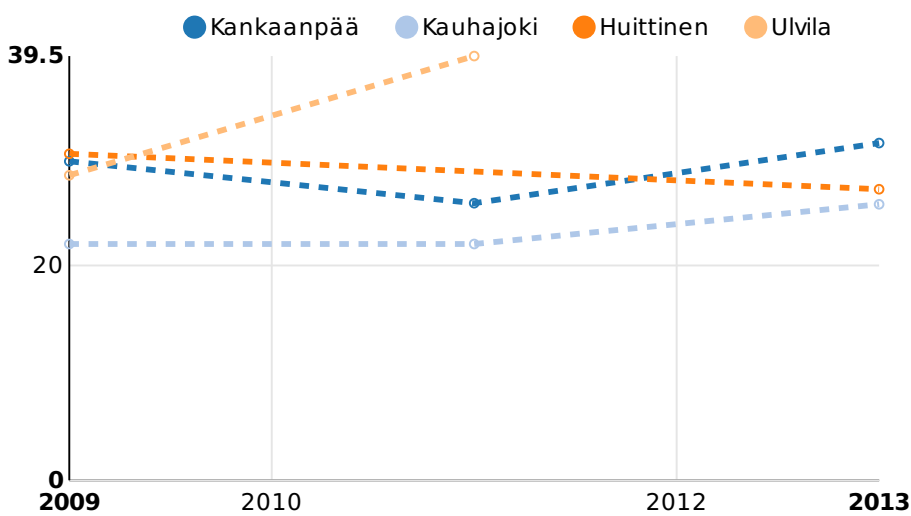
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



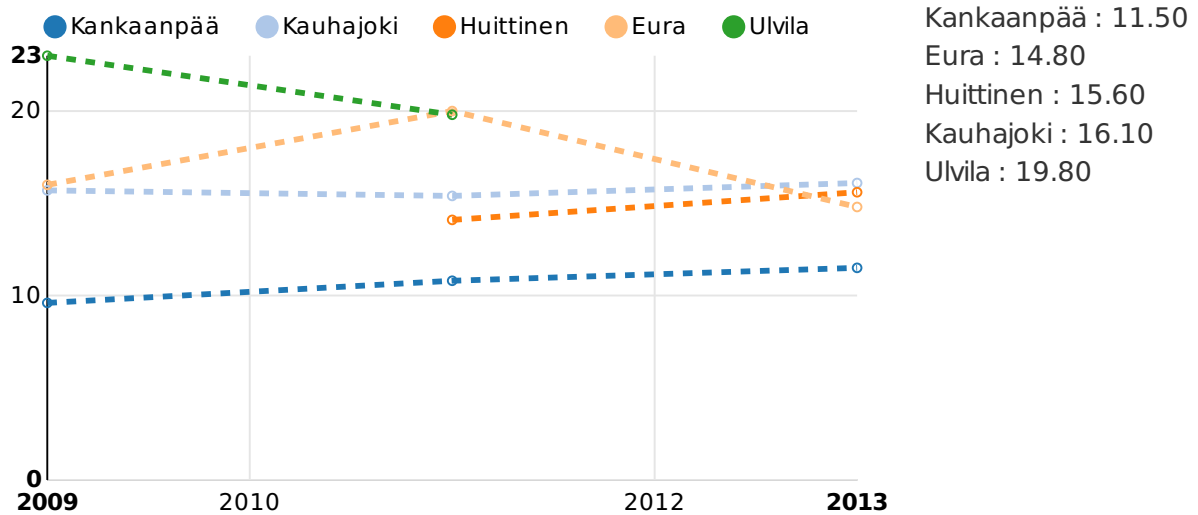
Eura : 16.20  
 Huittinen : 17.20  
 Ulvila : 18.30  
 Kauhajoki : 18.80  
 Kankaanpää : 19.00

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

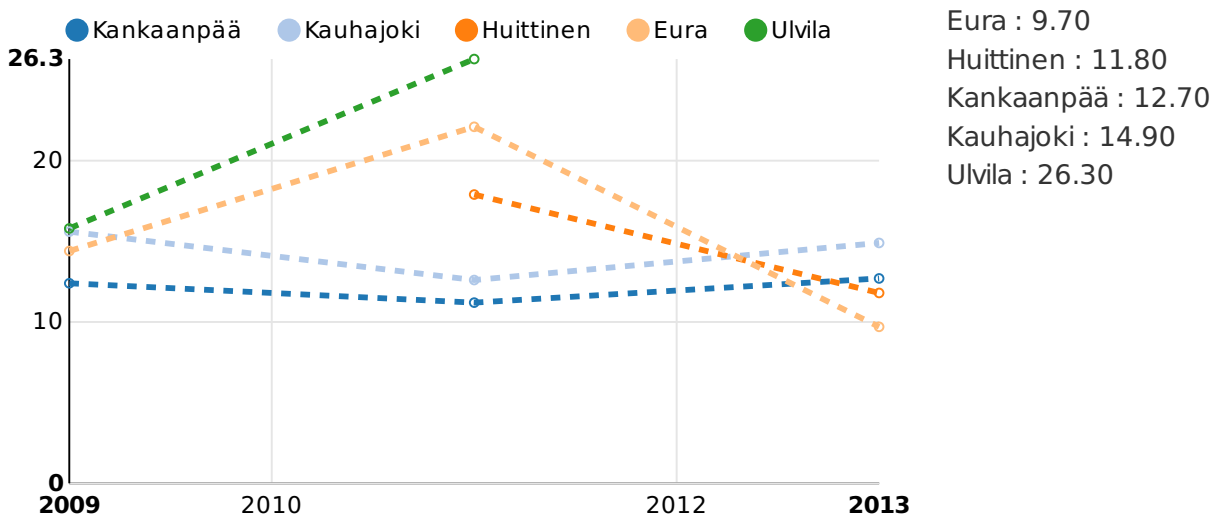


Kauhajoki : 25.70  
 Huittinen : 27.10  
 Kankaanpää : 31.40  
 Ulvila : 39.50

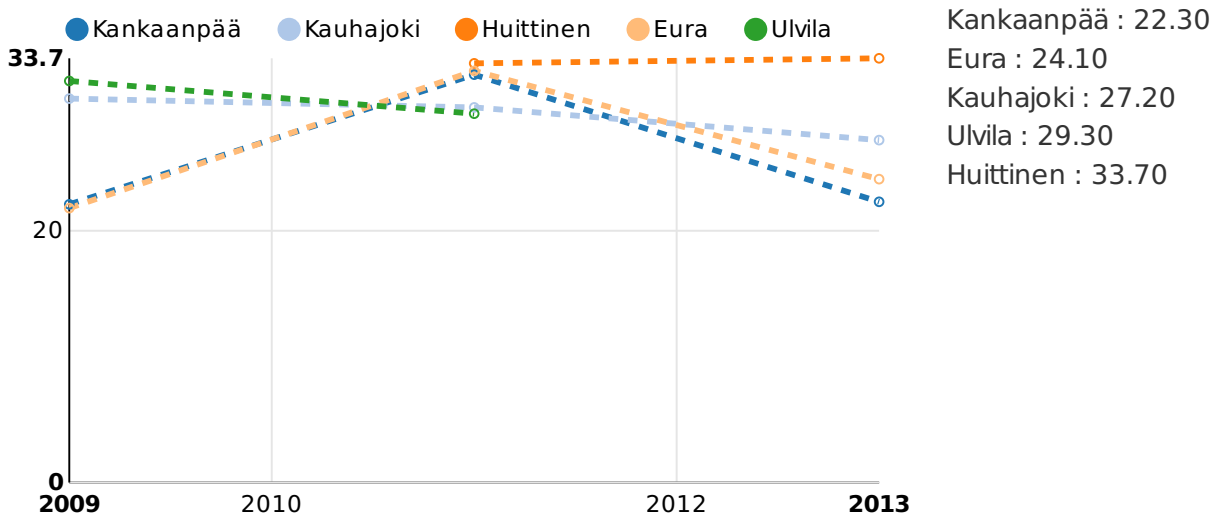
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



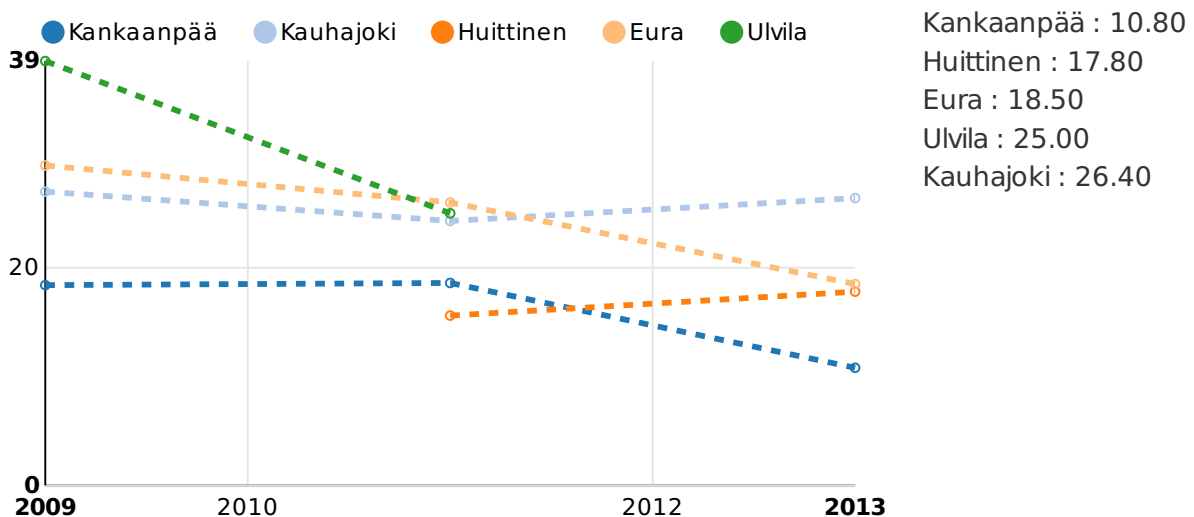
Päivittäin vähintään kaksi oiretta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



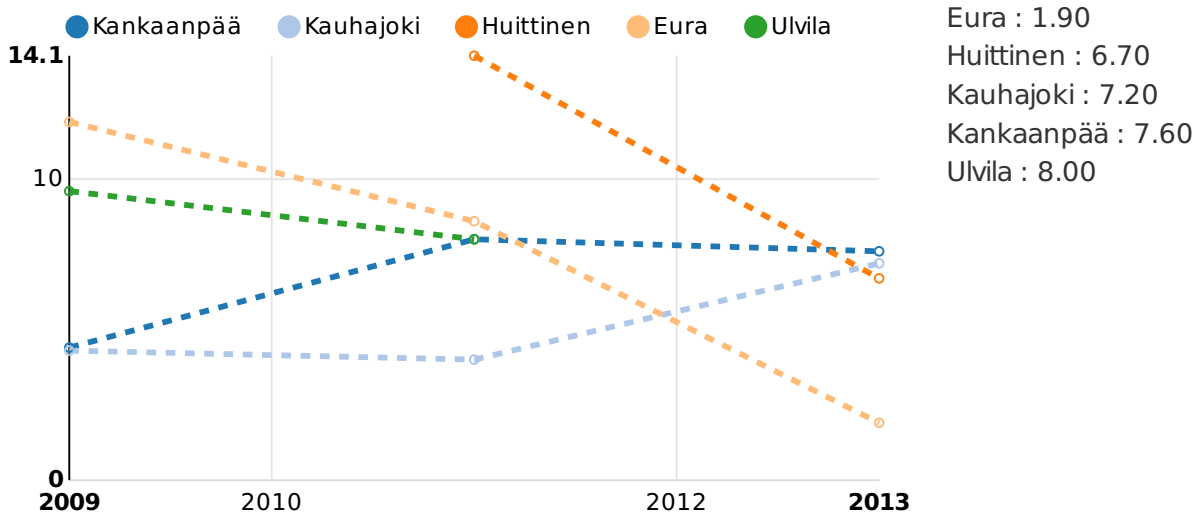
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



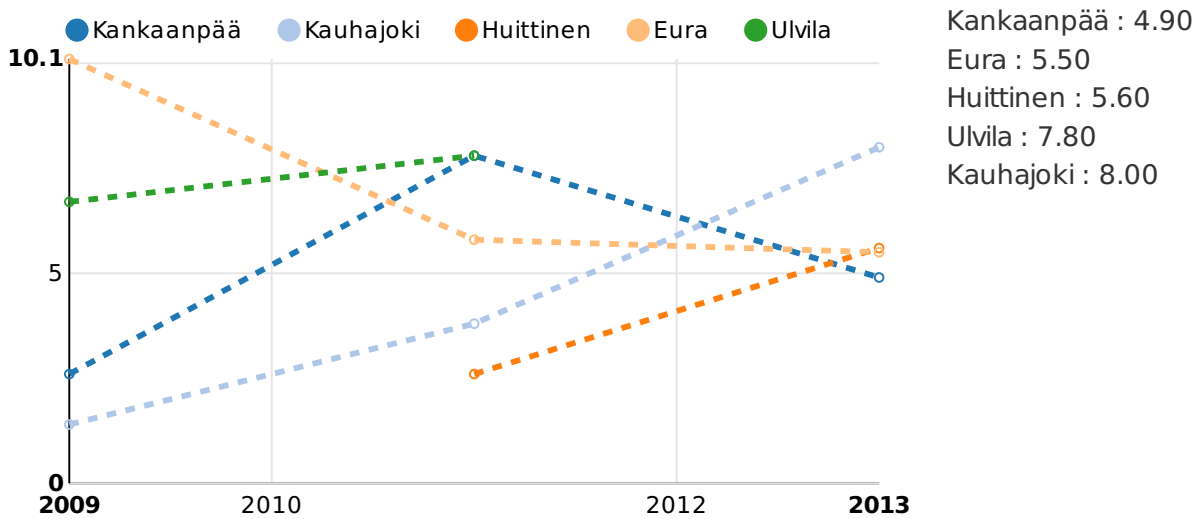
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



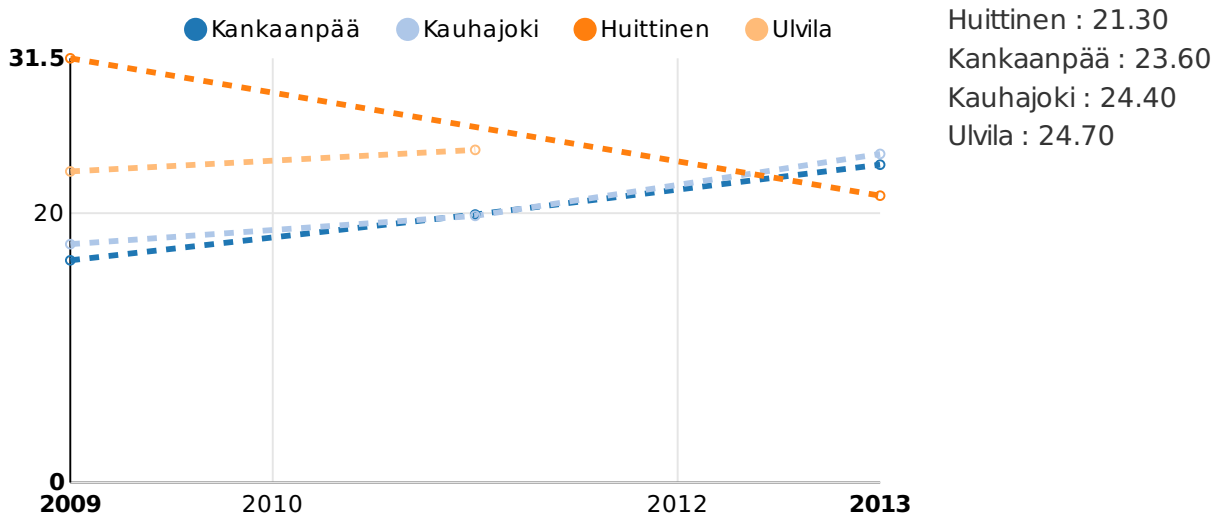
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



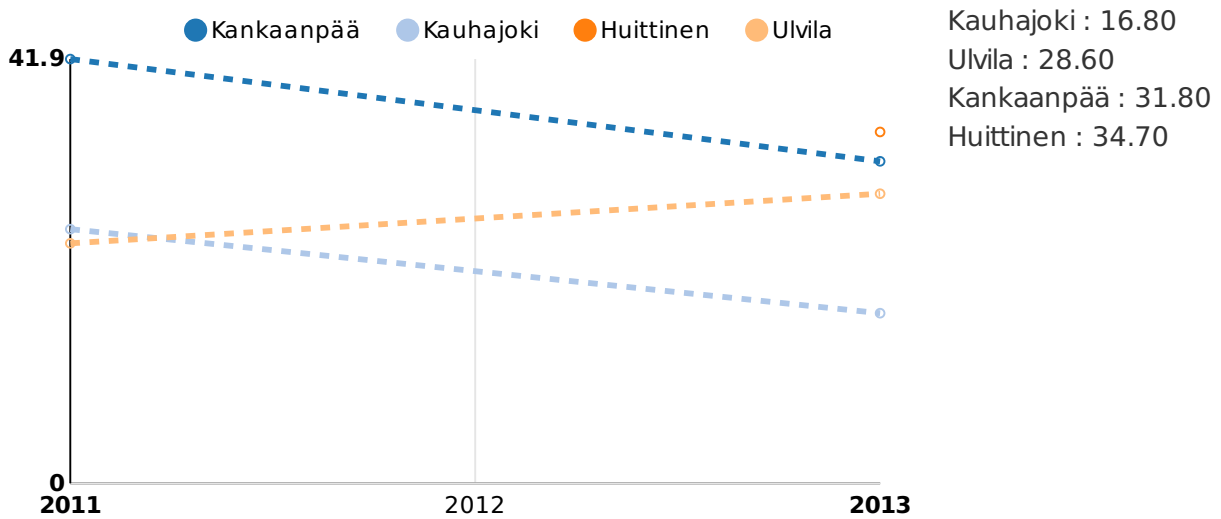
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

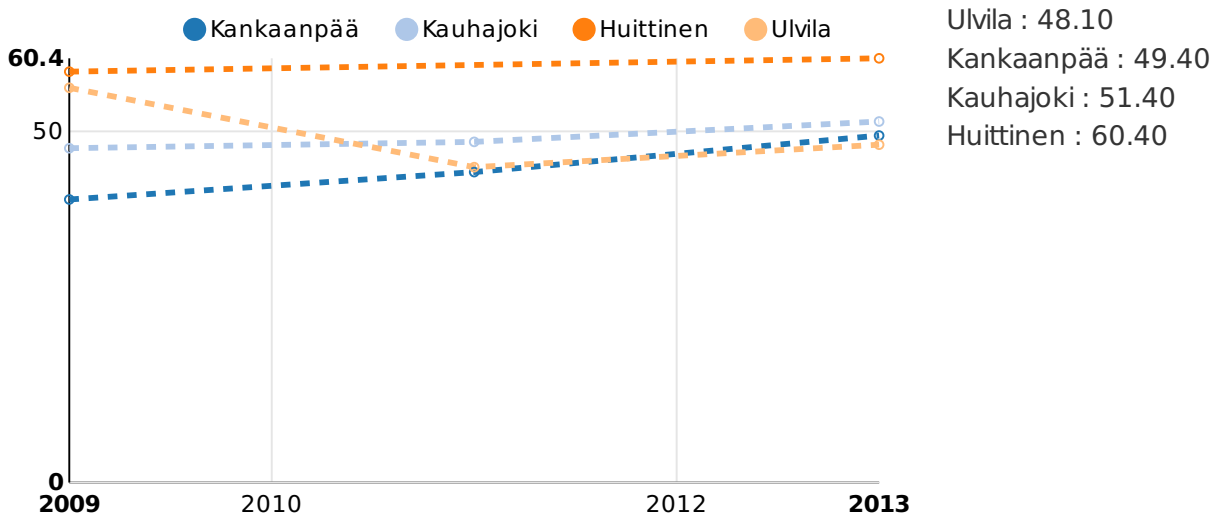


Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

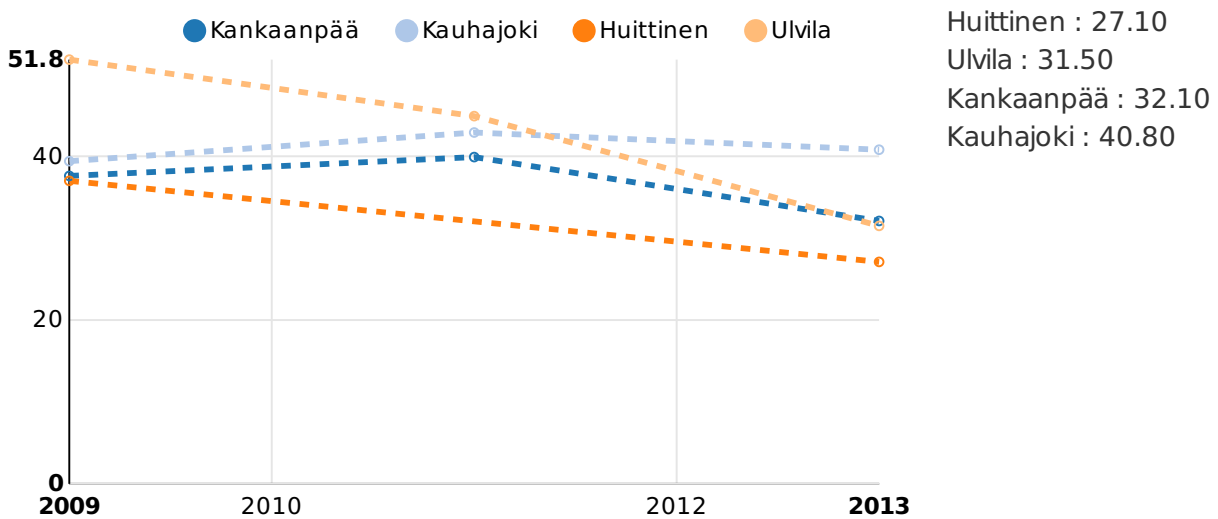




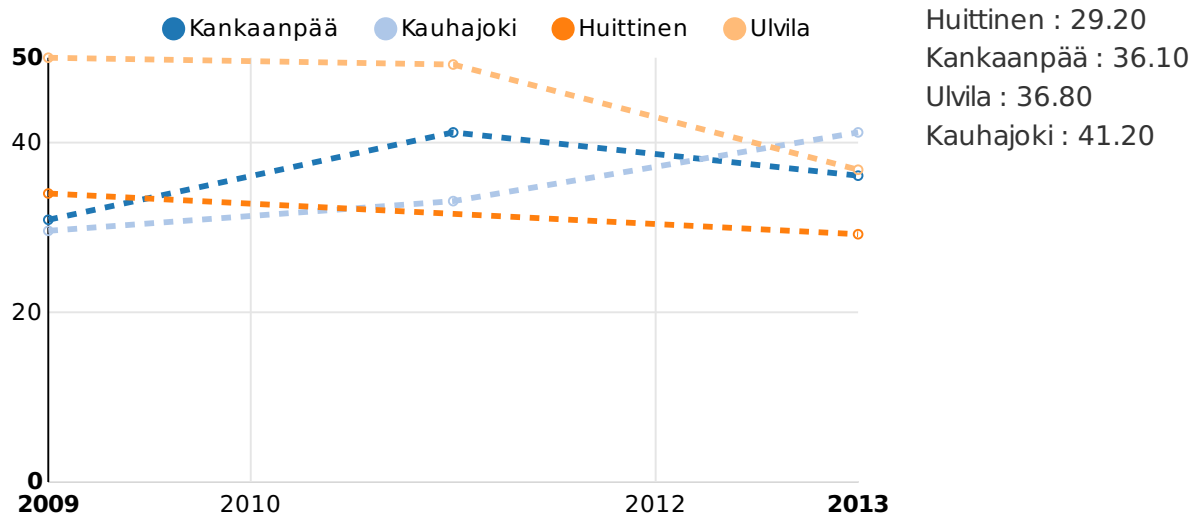
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



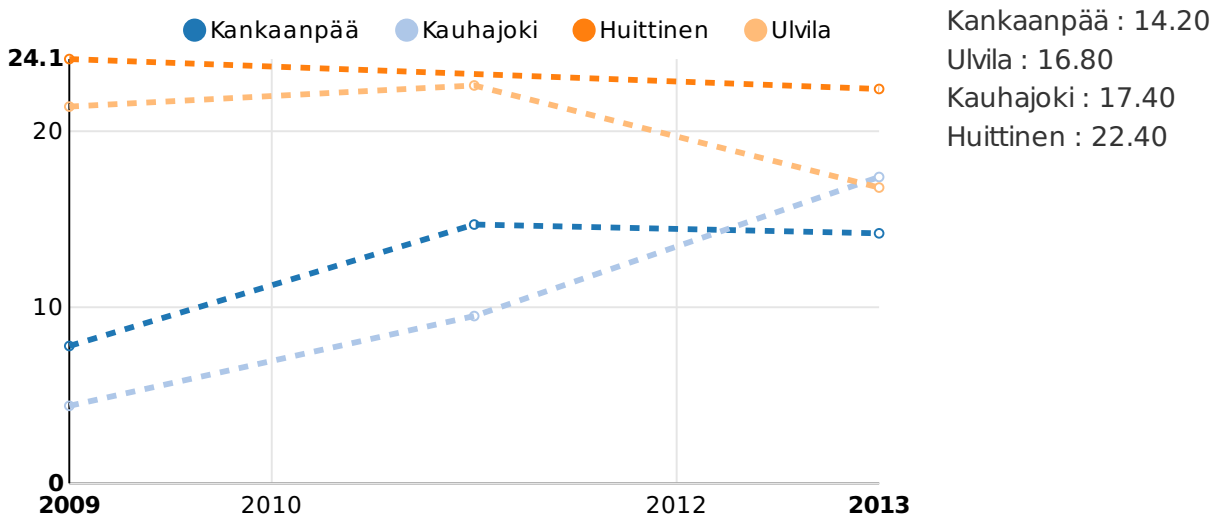
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



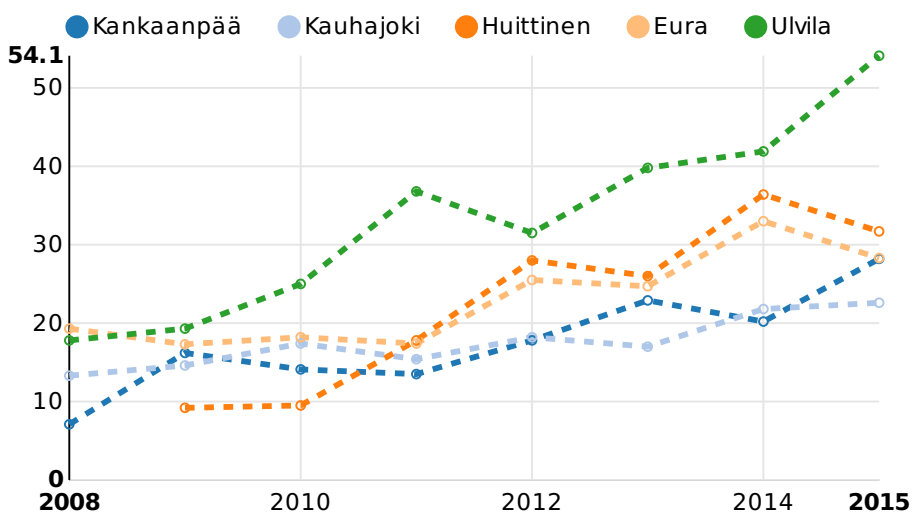
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista



Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

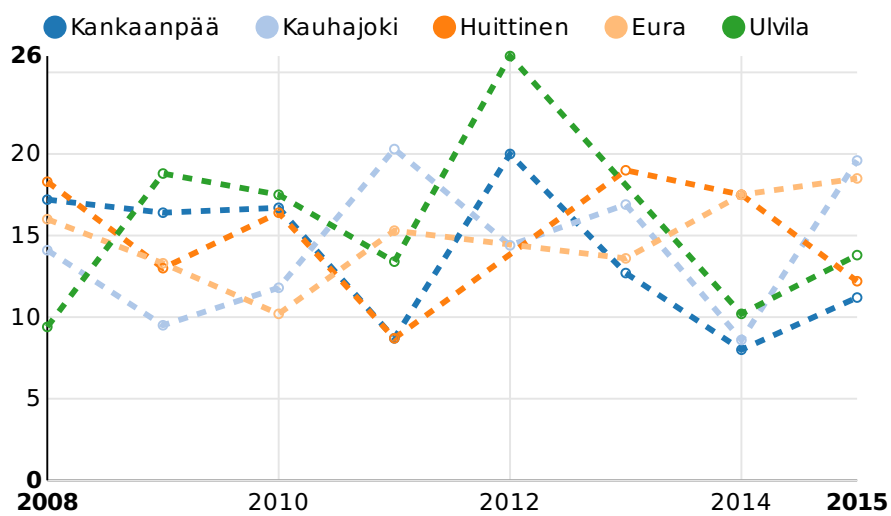


Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä



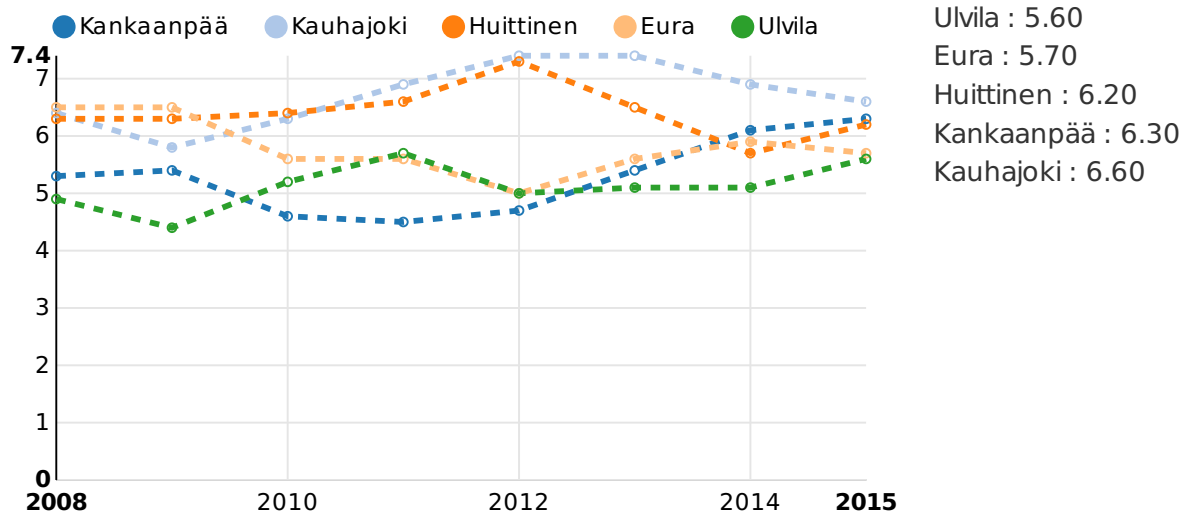
Kauhajoki : 22.60  
 Kankaanpää : 28.20  
 Eura : 28.30  
 Huittinen : 31.70  
 Ulvila : 54.10

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1 000 15 - 24-vuotiasta naista

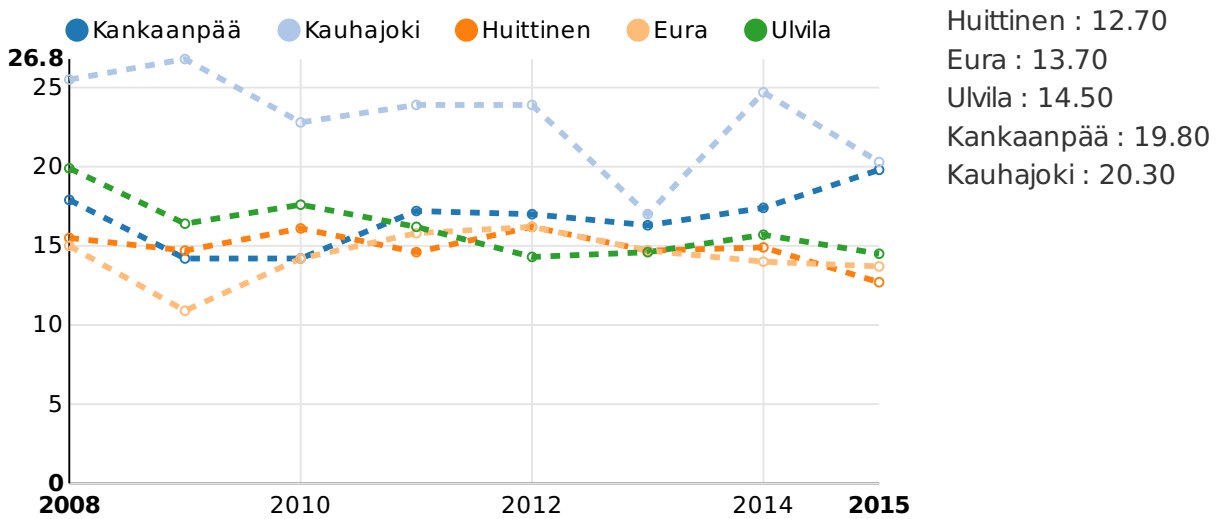


Kankaanpää : 11.20  
 Huittinen : 12.20  
 Ulvila : 13.80  
 Eura : 18.50  
 Kauhajoki : 19.60

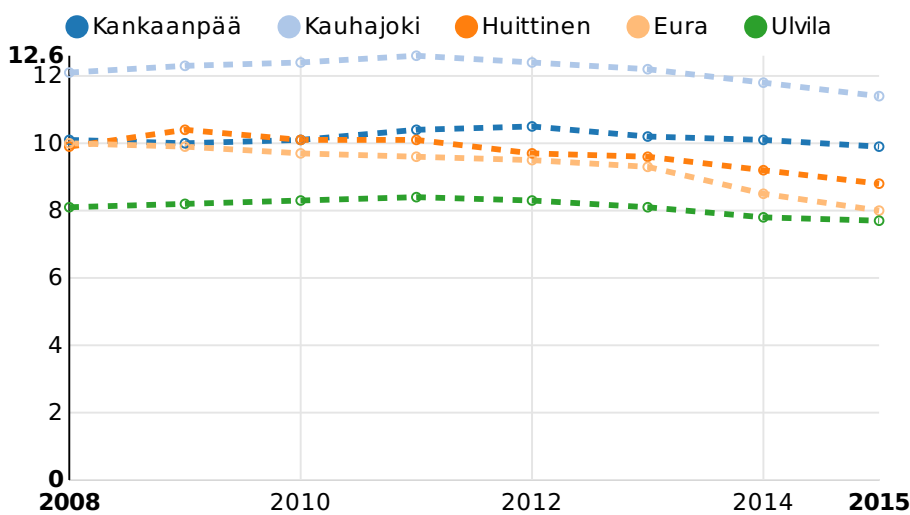
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä



Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

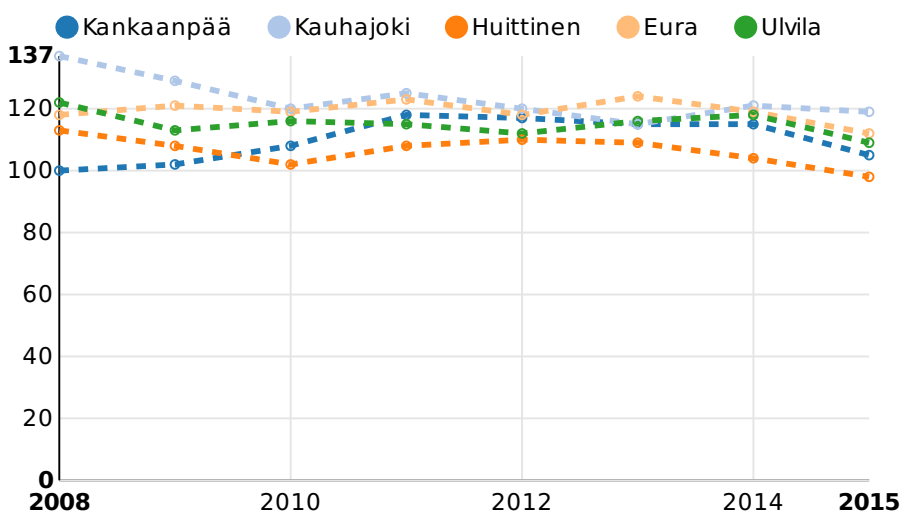


Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä



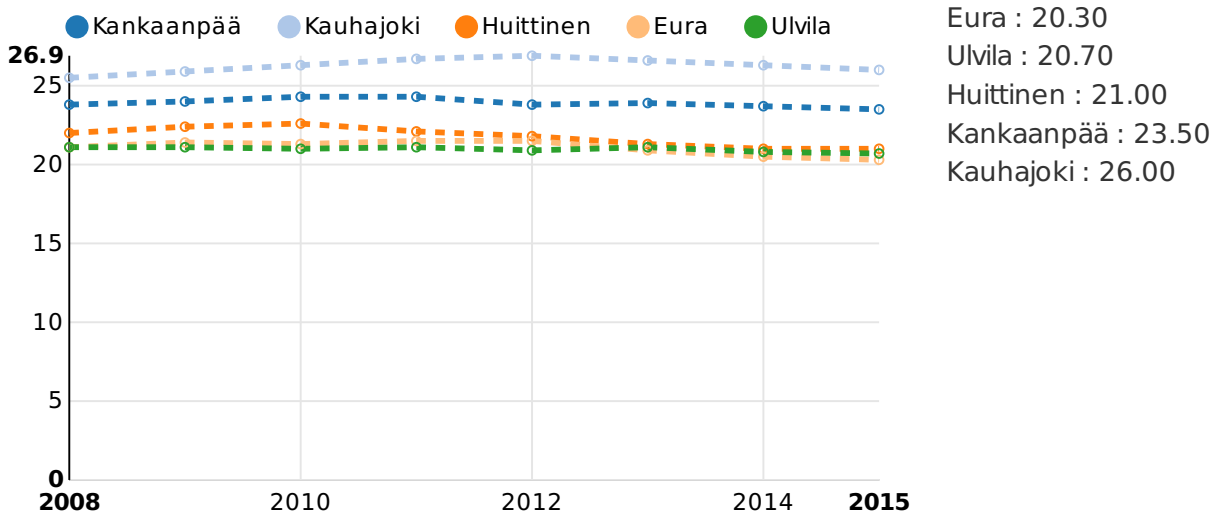
Ulvila : 7.70  
 Eura : 8.00  
 Huittinen : 8.80  
 Kankaanpää : 9.90  
 Kauhajoki : 11.40

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

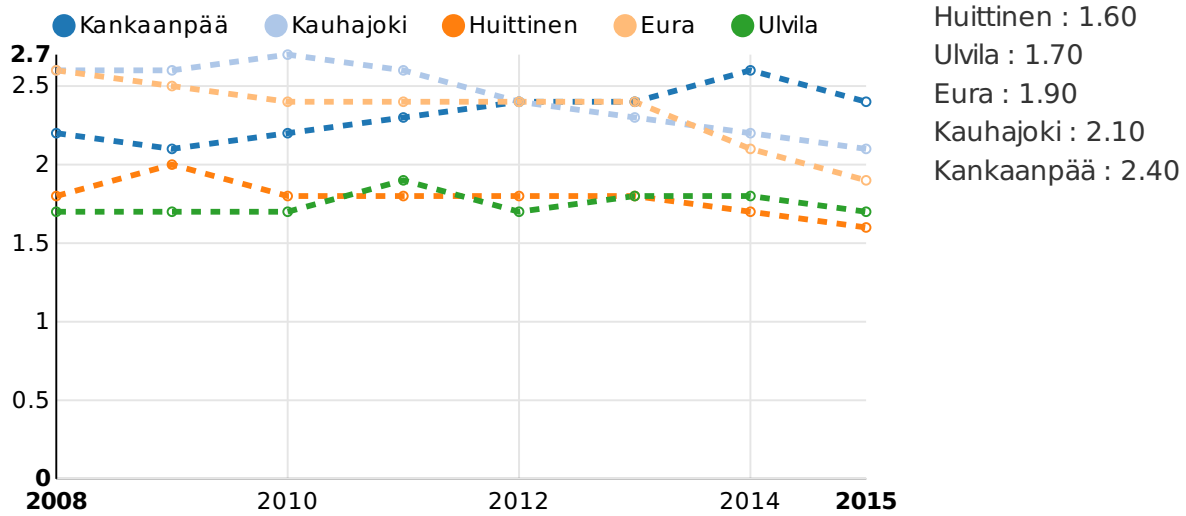


Huittinen : 98.00  
 Kankaanpää : 105.00  
 Ulvila : 109.00  
 Eura : 112.00  
 Kauhajoki : 119.00

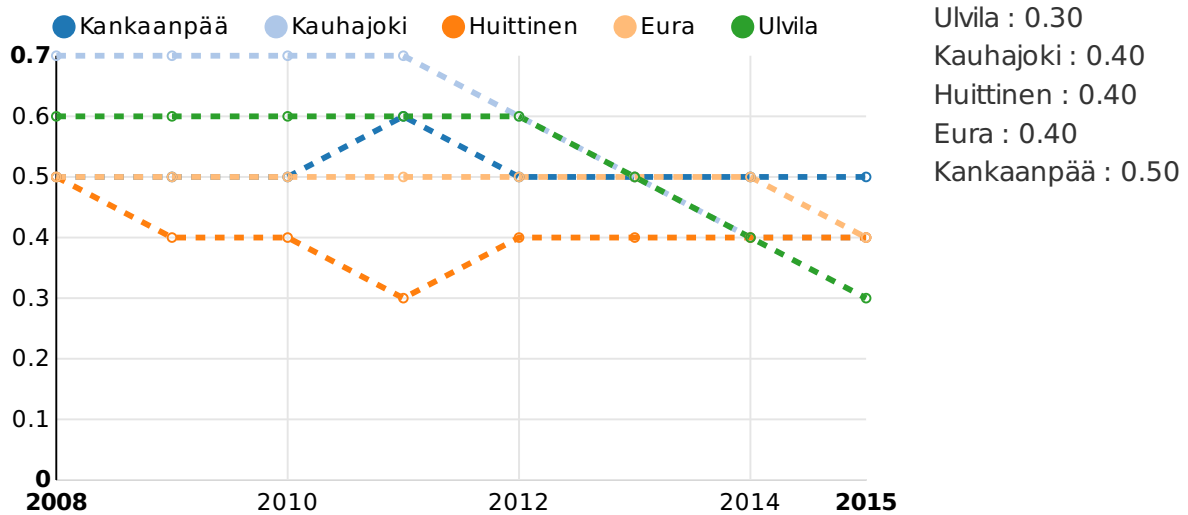
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä



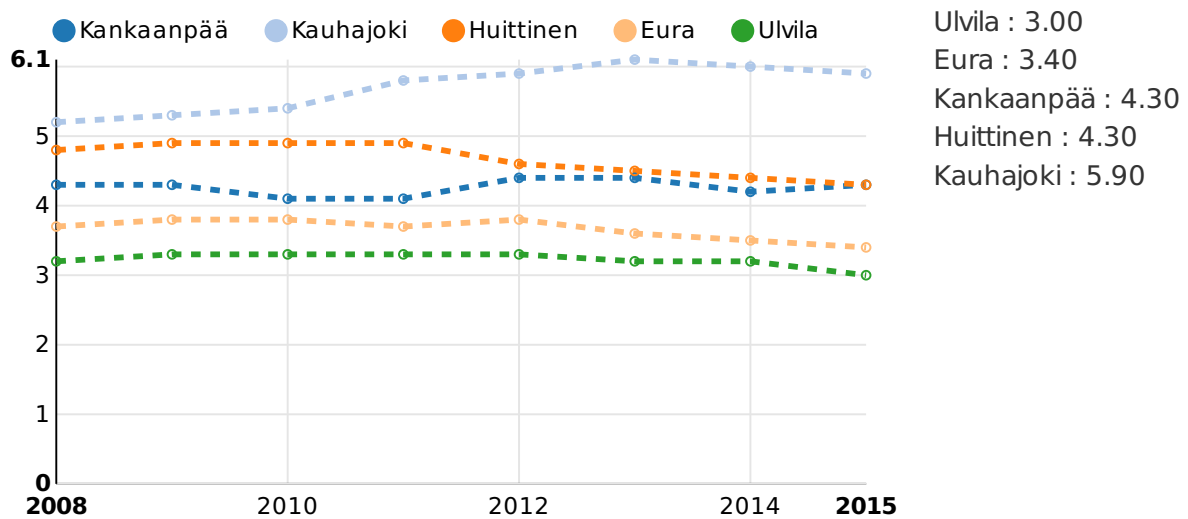
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista



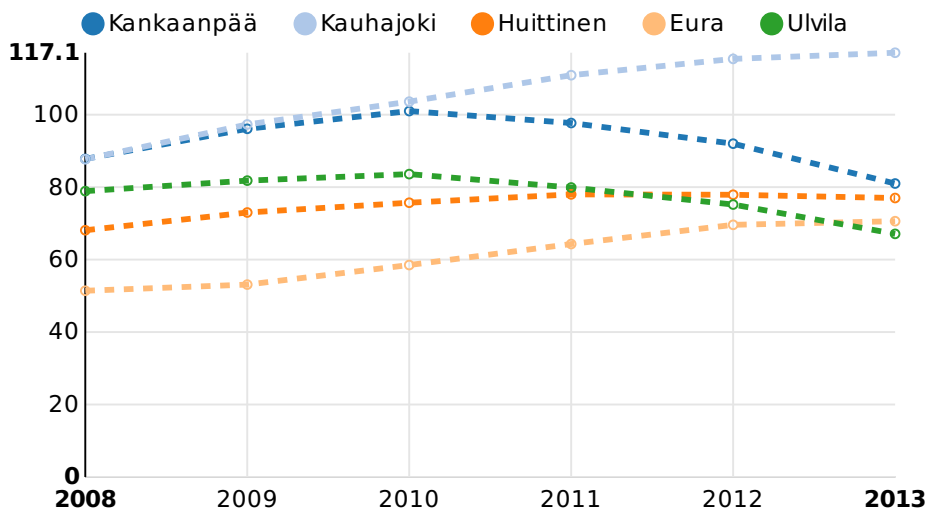
Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista



Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

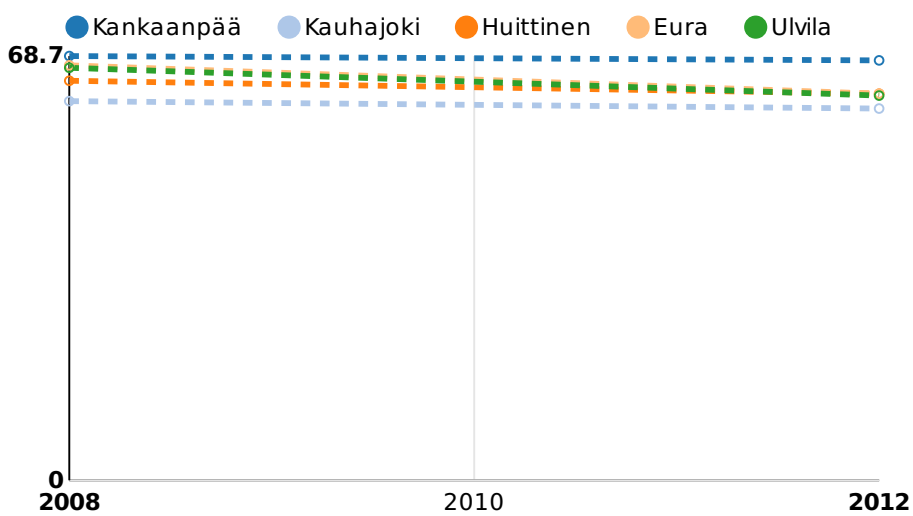


Dementiaindeksi, ikävakioitu



Ulvila : 67.10  
 Eura : 70.60  
 Huittinen : 77.00  
 Kankaanpää : 81.00  
 Kauhajoki : 117.10

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %



Kauhajoki : 60.20  
 Ulvila : 62.30  
 Huittinen : 62.60  
 Eura : 62.60  
 Kankaanpää : 68.00



Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

